Anul XII.— No. 711 10 BANI IN TOATĂ ȚARA Mercurĭ 22 Decembrie, 1910

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Leĭ 5.—Pe un an în toată țara
« 2.60 « 1/2 « « « «

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA —

Se auzi a treia somație și o detunătură de pușcă. — (Vezĭ pag. 4840).

DRAMELE DIN INSULA NU

Soarta unuĭ condamnat

Se întorcea dela câmp un grup de arabĭ şi la vre-o zece paşĭ de noĭ, în faţa marilor clădirĭ administrative, grupul se opri poposind.

— Rupeţĭ rândurile, comandă unul din gardienĭ.

Şi grupul se împrăştie. Oamenii începură să fumeze, să glumească, să combine planurĭ de asasinat. Păreau fericiţĭ.

Unul dintre eĭ însă nu intră în colibă.

In picioare, pe trotuar, părea că mă priveşte cu o atenţie tristă.

Priviĭ la rându-mĭ maĭ cu atenţie pe acest om. Cu siguranţă cunoşteam figura aceasta.

Condamnatul se apropie de mine timid:

— Aşa dar nu mă cunoştĭ, d-le Henri? zise el.

— Cum! François, eştĭ tu, tu aci!

Nu erau de cât patru anĭ de când îl văzusem pentru ultima oară. Păzea vacile în proprietăţile unchiuluĭ meu, la Goméné. Auzisem povestindu-se cu privire la el despre o crimă asupra unuĭ paznic de vânat, dar crezusem că scăpase cu câte-va lunĭ de închisoare.

Şi acum îl găseam aşa de îmbătrânit.

Il întrebaĭ ce-l adusese aci. Figura luĭ se întunecă, fălcile începură să i se mişte, muşchiĭ par'că voiau să-ĭ sară din obrajĭ.

«Ah! n'o să mă crezĭ, d-le Henri, dar e adevărul adevărat ceea ce ţi-oĭ spune.

Cunoştĭ pe micu Gaborel. Mi-era pe jumătate promisă şi voiam să mă căsătoresc cu ea după ce mă voĭ libera. Dar lucrul acesta a produs un gelos: pe paznicul de vânat din Garena. Cred că ţi-l aducĭ aminte, Davy, un găligan care nu făceau două parale. Voia să se căsătorească el cu Angela, şi de aceea a căutat să mă piardă.

Vânam fără permis adesea-orĭ, dar asta nu supăra pe unchiul d-tale, căcĭ în schimb făceam şi eu unele treburĭ la curte.

Davy ştia aceasta şi mă pândea de mult. Intr'o noapte, întâlnindu-mă pe lângă moară, după vânat, mă luă de sus:

— Predă-te, strigă, sau trag!

Fugiĭ. Dar canalia trăsese şi un glonte îmĭ pătrunse în coastă. Am tras şi eu şi, cum ţintesc bine, toată descărcătura l'a nimerit în piept. Şi acum pricepĭ d-ta ce s'a întâmplat. Paznicul murind, s'a crezut tot ce s'a spus. Un prietin al luĭ a făcut mărturisire că lovitura mea a fost pusă la cale de mult şi a fost anume combinată. S'a spus că am atins pe Davy într'o cursă. Judecătoriĭ m'au condamnat atuncĭ la cincĭ anĭ muncă silnică. E îngrozitor.»

Era, simţeam, adevărul curat aceea ce-mĭ spusese.

L-am mângâiat şi i-am promis că vom maĭ sta de vorbă, căcĭ făceam deseorĭ de serviciu la penitenciar.

Işĭ aducea aminte de multe lucrurĭ din ţară, pe timpul copilărieĭ, de mama luĭ care îl aştepta şi pentru care şi-ar fi dat douăzecĭ de anĭ din viaţă spre a o vedea. Şi combina tot felul de planurĭ de evadare.

Intr'o seară mă întrebă dacă sunt de planton.

— Da, ziseĭ, şi o să aduc altă facţiune în noaptea asta, drept în faţa colibeĭ tale.

Se nelinişti, dar eu nu dăduĭ seamă.

Jucam cărţĭ cu nişte camarazĭ, când sergentul mă chemă.

— E o scrisoare a comandantuluĭ, care trebue dusă la Montravel. E foarte important. E nevoe să plecĭ chiar acum. In locul d-tale va sta Aubertin, pe care îl veĭ înlocui, când te veĭ întoarce, dela 2-4.

Plecaĭ, şi la Montravel trebui să stau mult pentru răspunsul către comandantul închisoreĭ. Când m'am întors în insulă era trecut de miezul nopţeĭ.

Ajungând la post, auziĭ pe Aubertin strigând:

— Cine-ĭ? Stăĭ!

Inteleseĭ că se petrecea ceva anormal, căcĭ nimenea nu-ĭ răspundea.

Urmă a doua somaţie, o a treia şi apoĭ o lovitură de armă. Tot postul fu în picioare. Alergarăm împreună cu Aubertin, dar în clarul luneĭ distinseĭ pe drumul alb un corp întins care nu se maĭ mişca.

— E un condamnat, zise Aubertin. L'am văzut perfect când ieşea din colibă. Ceea ce e însă uimitor, e că par'că nu-ĭ era frică de prezenţa mea; ceva maĭ mult, avea aerul că îmĭ făcea semne. Am făcut cele treĭ somaţiĭ şi în urmă am tras.

Am rămas împietrit, nevrând să maĭ merg să văd cadavrul. Totuşĭ, în urmă, merseĭ. Şi am văzut numărul condamnatuluĭ: 2942.

Era François, nenorocitul François. Se bizuise pe mine spre a-l lăsa să evadeze. Fatalitatea însă voise să fiu schimbat la gardă. De aci pornise toată nenorocirea.

Doru.

Din viaţa Aromânilor

Datinĭ, credinţe şi superstiţiĭ la moarte

Cultul morţilor la aromânĭ, ca şi la strămoşiĭ lor Romāniĭ, este observat cu cea maĭ mare sfinţenie, evlavie şi punctualitate.

La moarte rolul femeeĭ e covârşitor, maĭ ales în partea superstiţioasă.

Arăzli mortuluĭ, saŭ datoriile evlavioase către ceĭ morţĭ, le împlinesc numaĭ femeile.

De aci se vede ce însemnătate aŭ femeile în păstrarea străvechilor datinĭ tradiţionale. Şi aceste datinĭ şi superstiţiĭ aŭ avut şi aŭ astăzĭ atâta trăinicie în viaţa socială a Aromânilor, încât şi preoţiĭ sunt nevoiţĭ a observa unele dintr'însele. Aşa, ca să amintim numaĭ una, se ştie că după ce se aşează mortul în groapă, preotul îl stropeşte cu untdelemn şi cu vin.

Aflăm originea acestuĭ obiceiŭ în cultul păgân al Romanilor.

Eĭ credeaŭ că mortul, şi după înmormântare, are trebuinţă de mâncare şi băutură, ca şi în viaţă, şi de aceea rudele luĭ îĭ duceaŭ la mormânt vin şi altele. De aci se trage şi obiceiul pomenilor care se împart la groapă.

Aromâniĭ consideră de mare păcat pe ceĭ ce trag de moarte singurĭ, nepăziţĭ.

Nu e bine nicĭ să plângă în faţa muribunduluĭ, când îşĭ dă sufletul, că îĭ prelungeşte agonia. Tot din cauza aceasta, azistenţiĭ şi rudele mortuluĭ, se grăbesc a-ĭ închide ochiĭ îndată după ce a murit. Plângerea saŭ *jilirea* mortuluĭ este însă indispensabilă, chiar şi când nu le-ar veni de la inimă să-l plângă.

Bocetele ce se cântă in tot timpul până pun mortul în groapă, de femeile, rude ale mortuluĭ, sunt însoţite de refrenurĭ exclamative ca, *aĭ aĭ* saŭ *aŭ aŭ* saŭ şi *u u*, când femeile îşĭ bat palmele, şi-şĭ descarcă jalea în suspine.

Dacă răposatul e tânăr, mamă-sa nu trebue să aziste la moartea luĭ, ca nu cumva plângând prea tare să-ĭ întoarcă sufletul în trup, că atuncĭ 40 de zile mortul are numaĭ chip mort; nu vorbeşte, nu deschide ochiĭ, dar aude tot ce se vorbeşte şi ce se petrece în jurul luĭ, şi asta îl face să se muncească mult.

In cursul celor 24 de ore şi maĭ mult, adică până ce-l duc la groapă, mortul trebue să fie *avigliat* (priveghiat) ca nu cumva să-l *tresară* (să sară peste el) vre-o pisică. vre-un câine orĭ alt animal necurat, că în cazul acesta s'ar face *vârcolac* saŭ *strigoiŭ* şi-ĭ mare păcat. Acelaşĭ lucru trebue să se observe şi cu groapa luĭ până când este deschisă.

Mortul se aşează în *odaia cea bună* jos pe un aşternut, cu picioarele îna-

inte spre uşă ca să fie gata de plecare pe lungul drum ce va face până să ajungă în cer.

Când se scoboară trupul mortului în groapă, îi desleagă toate legăturile de pe unde s'o fi găsind; îi pun o turtă în sîn şi un ban în gură, ca să poată merge liber în raiŭ, având mâncarea de lipsă şi banul pentru plata vămilor. După două zile, se aduce la mormânt un urcior plin cu apă, îi sparg fundul şi-l aşează pe groapă.

Nu este mai mare nenorocire şi blestem pe capul unui mort decât să rămâe neîngropat, căci sufletul lui nu este primit în raiŭ şi rătăceşte singur şi nu-şi află odihna nicăiri.

Dacă cineva a fost omorât î pădure şi n'a avut parte de groapă, rătăceşte de asemenea şi nu-şi află repaus trei ani de zile şi sângele lui strigă şi sboară necontenit, până când trupul i se *tucheaşte* (descompune).

După ce mortul a fost scos din casă şi s'a îngropat, cei ce rămân pun, trei seri dearândul, o felie de pâine şi o strachină de mâncare pe locul unde era corpul mortului când a fost privegheat.

Aceasta se face pentru ca sufletul mortului, care se ţine trei zile pe la casă, să aibă de unde-şi potoli foamea.

In a treia zi, a cincea şi a noua zi după înmormântare se împart pomeni, la care se zice că ia parte, nevăzut, şi sufletul mortului.

La împărţirea pomenilor, cari constaŭ din pâine şi plăcintă, femeile cari împart, se aşează în trei răspântii de drumuri şi aşa împart trecătorilor.

In unele localităţi pun la capul mortului o bucată de pâine, ca sufletul lui să aibă merinde pe drum. Tot în acest scop, când se scoate mortul din casă, aruncă apă după dânsul ca să nu sufere sufletul de sete.

Mai e credinţa pe alocurea, că mortul nu pleacă de pe pământ 40 de zile şi colindă din casă în casă pe la rude şi cunoscuţi.

In Albania, paraua cu care mortul are să plătească vămile (banul pentru Charon) se pune în gura mortului.

Să se mai noteze şi următoarele: Când duc mortul la groapă, oamenii ajucă câte un fier în mână ca să fie tari ca fierul.

Mortul, dacă are gâtul moale, e semn că va muri şi altul din familie. Tot asemenea când faţa mortului are o expresie ca şi când ar zâmbi.

Dacă se întâmplă să fie un copil nebotezat în familia în care s'a întâmplat moarte, el va rămânea mut.

Femeea mortului nu se primeneşte de cămaşă 40 de zile dela moartea bărbatului ei, ca să nu-l viseze.

E bine să arunce fiecare în groapa mortului puţină ţărână ca să fie sănătoşi.

Când moare capul familiei, cei din casă pun cleştele în foc ca să fie toţi sănătoşi ca fierul. Tot pentru acest scop, e obiceiul să-i străpungă groapa mortului cu un cuţit.

Vecinii cari aŭ mai dinainte morţi din familiile lor, pun poame în buzunarul mortului înainte de a-l duce la groapă ca să ducă *închinăciuni* la *tade* şi la *tade* (la cutare).

După trei ani, când se desgroapă mortul, dacă îl găsesc netopit, zic că a avut păcate mari, că a fost afurisit, ori, dacă mortul a fost în viaţă, o vrăjitoare a făcut păcatul să *lege* vre-un bărbat. In acest caz bunii creştini scot vre-o scândură de la coşciug, ori o peatră din mormântul ei, ca să-i mănânce pământul şi ei trupul.

Dacă se naşte un copil în aceeaşi lună când s'a întâmplat să moară cineva din acea familie, copilul e închis într'o cameră ca să nu vadă mortul, ori i se atârnă de brâŭ o chee.

Dacă moare un copil până la 6 luni ori un an după naştere, să nu i se facă ceremonii ca la mari, că se îngreunează şi n'are putere să se suie la cer.

Dacă îţi moare un frate cu care eşti născut în aceeaşi lună, nu trebue să asişti la înmormântarea lui; iar dacă totuşi te duci la mormântul lui, pune-ţi o chee la brâŭ şi o poart ă40 de zile.

(Din volumul d-lui **D. Cosmulei**).

DIN ARDEAL

MOŢII

La Albac şi Scărişoara, la Găina şi la Câmpeni ne aflăm în *ţara Moţilor*. Ţinutul saŭ ţara acestor fii ai munţilor începe dela Găina şi Curcubeata, pe la obârşia Râului-Mic şi Râului-Mare, şi se întinde pe ape în jos până pe la Bistra, în valea Arieşului, iar spre Abrud, până la Cărpiniş. Aceasta e, în înţeles mai restrâns, adevărata patrie a Moţilor.

Locuitorii dela ţară însă daŭ ţinutului Moţilor o extensiune mai mare, cuprinzând între marginele lui şi băişagurile de pe la Abrud, Buciumani şi Baia (Ofenbaia), ai căror locuitori sunt adeseori consideraţi ca Moţi. Astfel bunăoară Crişenii numesc şi ţinutul băieşilor, ţara Moţului. In privinţa aceasta avem o şăgalnică dovadă a unui Crişan din poveste. Se spune adecă, că odinioară un Crişan umblând pe la Buciumani şi Abrud, a văzut cum sunt puse steampurile în mişcare articulată prin apă şi la întoarcerea sa acasă n'a ştiut cum să explice nevestei sale ceea ce a văzut, decât zicând:

,,Dracul negru a mai văzut ca în *ţara Moţului*, să zică (cânte) apa şi să joace lemnele".

Iată pentru ce *Bergner* definiază graniţele moţilor cu localităţile Baia, Ponor, Ampoiţa şi apoi în sus peste Zlatna şi Abrud până la Găina şi munţii Bihariei.

Vecinii moţilor sunt, afară de băeşi, spre răsărit *mocanii*, pe la poalele Munţilor Apuseni. Aceştia aŭ unele însuşiri comune cu moţii, dar moţii în multe se deosebesc de ei. Cu toate acestea locuitorii dela ţară, pe la Turda, Cluj şi pe Câmpie, de obiceiŭ daŭ moţilor ciubărari, cari le cutreeră satele, numele de mocani (ung. mocany).

Alăturea de numele *moţ* se mai întrebuinţează adeseori în glumă şi termenul de *ţop*. Pe când însă cel dintâiŭ e mai general şi, precum am amintit, se dă unei părţi însemnate a românilor din Munţii-Apuseni, sub numirea de ţopi se înţeleg numai o parte din moţi, anume cei ce locuesc dela Câmpeni, în sus pe ambele Râuri şi cari se pricep la lucratul cu lemnul. Cuvântul ,,ţop" este folosit abia de vre-o 30—40 de ani şi în munţi este puţin răspândit, astfel, că mulţi nici nu-l cunosc, asemenea termenul *Hăoiu*, pe care locuitorii de pe Râul-Mic îl daŭ celor ce locuesc pe muntele Bihariei.

Originea numirilor de moţi şi ţopi este necunoscută, dar după toată probabilitatea, ele se derivă dela cuvântul *moţ* (moţ de păr, chică). Odinioară în Munţii-Apuseni purtaŭ şi bărbaţii chică şi aceasta, spre a o deosebi de chica fetelor se numea ,,moţ", iar numele de *ţop* se deduce dela cuvântul nemţesc ,,Zopf", care înseamnă tot moţ saŭ chică şi pe care se crede, că l-ar fi folosit mai întâiŭ dregătorii nemţi după 1848, batjocorind pe românii munteni pentru chica lor.

,,Munteanul însă—zice d. Frâncu-Candrea— se mândreşte tot atât de mult cu obârşia sa *romană*, ca şi cu numele săŭ de *mocan*, *moţ* saŭ *ţop*. El ştie bine că aceste numiri, luate de unii în bătae de joc, de mult formează o pagină glorioasă în istoria noastră naţională".

Moţii sunt de obiceiŭ de statură mijlocie, aŭ faţa expresivă, inteligentă şi profilul lungăreţ oval; părul le este brunet deschis,castaniŭ,mai rar blond; frunea e lată şi ochii sunt de culoare albastră saŭ căprii, bărbia ascuţită. Ei aŭ un mers deosebit de cel al locuitorilor dela ţară, anume îşi încovoae spre înainte partea superioară a corpului şi-şi ţin braţele în jos, nemişcate. Aceasta provine dela natura muntoasă a patriei lor, fiind siliţi la suirea coastelor a-şi pleca trupul înainte, ca astfel să-şi uşureze mersul şi să-şi păstreze mai bine echilibrul.

Ei umblă mult călare, bărbaşii şi femeile deopotrivă. Caii lor mărunţi, numiţi *cai mocăneşti*, urcă cu o sigu-

rantă uimitoare cele mai prăpăstioase poteci de munte.

Caracteristica Moţilor este seriositatea şi statornicia; sunt sinceri, dar neîncrezători în străini, pentrucă de nenumărate ori aŭ fost înşelaţi şi nedreptăţiţi de către aceştia. Sunt oameni aşezaţi, stâmpăraţi şi pacinici, dar iuţi la mânie când sunt vătămaţi saŭ când li se face vre-o nedreptate. Ei iubesc, ca în general locuitorii din munţi, libertatea şi se închină înaintea dreptăţei, pe care o pretind să li se aplice. De aceea fiind apăsaţi şi nedreptăţiţi din partea stăpânirilor streine nemiloase, s'aŭ răsculat în mai multe rânduri şi înainte de Horia, cercând a-şi câştiga prin puterea armelor libertatea şi drepturile încălcate. Ei aŭ urzit cele mai mari revoluţii româneşti din Ardeal şi în luptă aŭ dovedit o tărie, statornicie şi vitejie deosebită, în cât aŭ pus în respect pe duşmani.

Moţii sunt foarte puţin amestecaţi cu străinii, căci aceştia n'aŭ fost atraşi de locurile lor păduroase şi puţin roditoare, ceea-ce nu se poate zice despre băeşi, printre cari s'aŭ aşezat mulţi streini, nemţi, slavi, unguri şi alte neamuri, ca băeşi şi întreprinzători de mine. De aceea moţii aŭ păstrat multe datine şi obiceiuri străbune şi in graiul lor aŭ unele archaisme (forme vechi) caracteristice, cari în alte părţi aŭ dispărut. Astfel sunt unele forme vechi de vorbe (dedei, dedeşi, dede, etc., de la ,,a da",rĕmânse, etc.), apoi folosirea în multe părţi a articolului masculin *l*, cu *l* final pronunţat, (d. e. calul, boul, etc. şi nu calu, bou, cum se aude la ţară) şi *rotacismul*, adică schimbarea lui *n* între două vocale cu *r*, în multe cuvinte. (D. e. bire-bine dimireaţa-dimineaţa, serin-senin, lură-lună, etc.). Această particularitate a graiului, prin care moţii se deosibesc de ceilalţi munteni, se mai află numai la românii din Istria, Dar rotacismul la moţi e pe cale a dispărea; odinioară, după toată probabilitatea, va fi fost mai răspândit. Acum se mai aude pronunţa aceasta în creştetul munţilor, în Albac, Lăpuş, Neagra; în Vidre, Ponorel, Sĕcătura mai rar, la câte un om bătrân.

Traiul moţilor e simplu, nepretenţios, cum le sunt şi locuinţele. Casele moţilor sunt clădite din bârne şi aŭ acoperiş mare, cu şindrile. In ele se află de obiceiŭ două încăperi, una pentru locuit şi una e cămara. Mobilierul asemenea e simplu, fiind restrâns la cele mai necesare : o laviţă saŭ două, masă, pat, câte o ladă şi pe pereţi cuiere cu cane şi ulcele. Afară de acestea, în fie-care casă se află şi un *scaun de văsărit*, pe care moţul ciopleşte lemnul de face vase şi unelte de lemn, căci lucrul cu lemnul este una din ocupaţiunile de frunte ale sale.

ORAŞUL NEW-YORK

Perspectiva oraşului New-York nu este plăcută. Am stat mult timp privind de la fereastra Otelului nostru, «Astor Hoos» care se găseşte pe una din cele mai mari şi frequentate s răzi: Broadvey şi ziceam : ce atracţiune poate avea acest oraş pentru Europeni? Nici curiositatea nu este satisfăcută : nimic măreţ, nimic elegant, nimic atrăgător. O lume ce se îmbulzeşte alergând după afaceri, trenuri electrice care parcurg în lung şi în lat drumurile pline de lume de tot felul, nimic estetic, nimic important. Câte-va statui mici şi fără artă, un muzeŭ unde e concentrat totul şi unde nu zăreşti de cât reproducţii ale monumentelor măreţe din Europa saŭ ale tablourilor şi sculpturilor marilor maeştri ale vechii lumi. Miliardarii vor fi de sigur, nu zic, dar ei nu sunt obiect de curiositate ; sunt persoane izolate ce locuesc în palate somptuoase, ce suntem obicinuiţi a admira, de altfel mult mai splendide în diferitele mari oraşe din Europa.

Ca preumblare : Un parc imens ce ei numesc «Central» şi unde e centralizat totul : Muzeu, grădină zoologică, botanică, locuri de preumblări pentru trăsuri şi pietoni, grădini cu muzici şi berării, grădini de copii, etc. Acest Parc este singurul loc de preumblare, unicul loc de petrecere, afară de teatre săli de spectacole şi alte mici atracţiuni ca panorame etc. cum se găsesc în cele mai neînsemnate oraşe.

Fiind vară, ne-am dus şi noi la unul din acele spectacole, zise Roof Garden, care spre mirarea străinilor sunt sus pe acoperişul caselor, unde te urci şi scobori printr'un ascensor insuficient pentru lumea care aşteaptă, şi care mă făcu să mă întreb ce te faci în caz de incendiu. Apropos de incendiu : cred că nu se află ţară în lume ca America, unde să fie mai multe incendii. Toate casele, pe lângă scara principală mai aŭ câte o scară de fer pe balcon şi care comunică de la un etagiŭ la altul. Acest sistem are inconvenientul, ca să nu zic mai multe, că nu eşti sigur în casa ta, de oare ce locatarii de la diferitele etage aŭ ascensiuni pe la ferestrele fie-căruia, şi când aceste ferestre nu sunt închise, lesne poţi primi vizita unui necunoscut ; de aci şi multe hoţii, spargeri, etc.

La New-York ce este de remarcat în deosebi, este febrilitatea afacerilor. Bănci în toate părţile şi lumea ocupată, nimeni nu stă fără a fi în activitate. Tipul cel mai simpatic în America de Nord este policemenul elegant, surâzător şi îndatoritor ; întrece chiar pe distinsul sergent de oraş francez. De admirat mai mult însă, este femeia în această imensă metropolă. Femeea din ori ce clasă, te farmecă, te subjugă ; frumoasă ca figură, mlădioasă, cochetă fără provocare, elegantă fără forfanterie, surăzătoare, atrăgătoare, ideală. De aceea şi Americanii aŭ pentru femee toată stima, tot respectul. Femeia în America este regină. Bărbatul munceşte numai ca să aducă în casă, mănâncă unde poate, unde găseşte, repede, în picioare; femeia când merge la restaurant are saloane reservate ei. Pretutindeni anunţat : Ladies Room, Ladies Dining Room, prin oteluri, în saloanele ei nimenea nu trebue să o turbure, totul ce se edifică, totul ce este frumos, pentru ea este. Aveam o amică drăguţă, Americană, care găsia că la Paris lumea nu este destul de îndatoritoare şi se mira când îi ziceam că la Paris bărbaţii sunt mai bine-voitori ca ori unde în Europa.

Am stat puţin în New York, căci menirea noastră era mult mai departe. Nu ştiu cum am fi trăit şi ce fel am fi petrecut timpul aci, dacă soarta noastră ar fi fost să rămânem în America de nord. După firea lui, după felul de a vorbi, Americanul este plăcut.

Progresul, civilizaţia, libertatea de acţiune fiind mare, omul nu cred că se simte nefericit. Şi, poate am fi avut un trai plăcut acolo şi ne-am fi putut acomoda ; iar clima fiind identică cu aceea a României nu am fi avut a suferi în acest sens.

Cum zisei însă, trebuia să mergem mult mai departe, acolo unde avea de lucru ginerile meu, unde o mână de francezi au fost trimişi să facă planuri, şi măsurători, cum nici într'un colţ de lume nu poate fi mai greu. După o şedere de opt zile în New-York, unde vizitasem totul şi nu mai era nimic de văzut, ne-am îmbarcat într'o dimineaţă, pe la sfârşitul lui Iulie, pe un vapor englez «Le Finance» spre a merge la Panama şi a intra în Pacific.

Cine n'a călătorit pe vapoare englezeşti, nu ştie ce va să zică a fi hrănit rău, economicos, şi a nu avea linişte. Acest «Finance» îl voiu pomeni multă vreme : mic şi strâmt, având cabinele împrejurul sălei de mâncare, erai totdeauna indispus, când nu de răul de mare, de mirosul bucatelor. Cu acest vaporaş am trecut tropicul, am trecut ecuatorul, cum nici nu ştiŭ spune, căci eram

maĭ mult bolnavă decât sănătoasă, maĭ mult leșinată decât pe picioare. Societatea era restrânsă și suferindă ca noĭ toțĭ. Cu acest soĭ pe vapor călătorește omenirea pe marea *caraibilor*, marea furtunilor, a năbușeleĭ, în timpul vereĭ, și a înghețurilor, în timpul iernei; așa că aproape în nesimțire parcurgĭ această mare îngrozitoare 7 zile. Când după acest timp am ajuns la Colon și am călcat pământul, mi s'a părut că mă trezesc dintr'un somn greu, letargic, din care nu maĭ credeam să maĭ reînviu.

La Colon natura schimbă cu totul lucrurile: în luna Iulie suntem în iarnă, dacă iarnă se poate numi căldura umedă și sufocantă ce întâmpinĭ și care domnește perpetuu. Colon este un mic port american, de unde s'au început lucrările pentru tăerea istmuluĭ de Panama. Populația este cosmopolită. In cea maĭ mare parte însă chinezĭ și negri. Orașul foarte primitiv, neavând alt nimic maĭ frumos decât un otel pentru pasagerĭ, în fața căruia se ridică statuia mareluĭ Cristof Columb, având lângă el un indian admirabil de bine lucrat. Un tren care face serviciul dela port la Panama, ia pasageriĭ carĭ se îmbarcă pe Pacific. Am plecat cu acest tren jos, de linie strâmtă; vagoanele, ca în toată America, deschise dela un capăt la altul. Pasageriĭ sunt toțĭ la un loc, câte 4—4 despărțițĭ printr'o masă; trenul traversează interiorul pe o cărare destul de strâmtă; în dreapta și în stânga pădurĭ virgine; din când în când o stațiune cu case pe stâlpĭ, ce stau în mlaștine, iar locuitoriĭ toțĭ negri. Acest parcurs se face în 3 ore de iuțeală maĭ mult decât mijlocie. După o oră dela plecare, pe stânga, începe să se vadă canalul ce francezii au întreprins a construi cu atâtea sacrificiĭ băneștĭ și de oamenĭ și care a păgubit atâta lume și a făcut atâta scandal. Pe când am trecut noĭ, era în părăsire; de atuncĭ l'au cumpărat americaniĭ ca să'l sfârșească, dar curând au încetat și eĭ, descurajațĭ de dificultățĭ.

De obiceĭ, când sosește trenul, pasageriĭ rămân în Panama maĭ multe zile, până pleacă un vapor și în acest timp nimenĭ nu scapă de frigurile galbene, carĭ bântue din cauza miazmelor și a climeĭ calde și umede in permanență. La așa perspectivă ne așteptam. Din fericire însă, în port se găsea un vapor cilian, gata pentru plecare. Deși simțeam că forțele ne părăsesc după atâta osteneală pe marea caraibilor și în tren, am fost mulțumițĭ că putem pleca.

(Din »Impresiĭ de călătorie« de *Maria de Kapri*).

ȚĂRILE OCEANICE

INSULA NINE

Când căpitanul Cook dădu arhipelaguluĭ Tonga numele de Insulele Amicilor, nimeri maĭ bine ca atuncĭ când, atingând mica insulă Nine, o numi Insula Sălbatecă. Locuitoriĭ insuleĭ Nine nu maĭ merită denumirea aceasta.

Separată de Tonga printr'o mare adâncime a măreĭ, Nine, care nu are maĭ mult de 94 kilometri suprafață, se ridică pe un piedestal de coraliene. Ea formează un fel de platou înalt eliptic, ridicat de-asupra niveluluĭ măreĭ.

Convivi transportă în pădure gâteje de lemne.

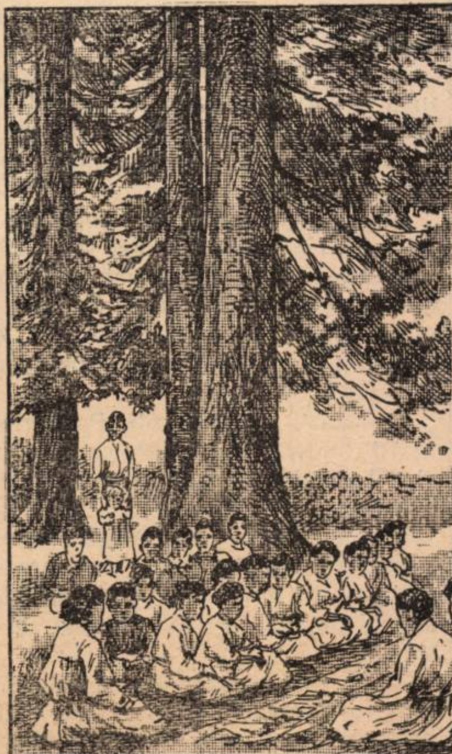
E o insulă foarte fertilă, e acoperită de pădurĭ cu arborĭ superbĭ. Cocotieriĭ, carĭ sunt numeroșĭ, furnisează locuitorilor resurse de tot soiul.

Populația acesteĭ insule, astăzĭ engleză, trece de 5000 locuitorĭ. E convertită la cristianism, dar vechile sale credințe se aseamănă cu cele ale Tonganezilor. Adesea sub bolțile sumbre ale frumoaselor lor pădurĭ, se întâlnesc indigenĭ purtând gâteje de lemne carĭ le vor servi să frigă cărnurile unuĭ ospăț pe care îl vor face împreună la umbra arborilor sfințițĭ. Limba ce o vorbesc este intermediară între aceea a insulelor Tonga și Samoa. După tradiția indigenilor, strămoșiĭ lor ar fi trecut înot lungul braț de mare ce separă Tongatabu de patria lor.

Viguroșĭ și bine făcuțĭ, locuitoriĭ din Nine au trăsăturĭ plăcute. Eĭ sunt brunĭ, elegațĭ și le place să se împodobească. Ișĭ pun prin păr și barbă cochiliĭ și poartă coliere și cerceĭ. Nu se tatuează. Au început să'șĭ construiască locuințe maĭ confortabile, sunt industriașĭ și fabrică stofe. Femeile fac pălăriĭ carĭ sunt exportate în Noua-Zelandă și în Australia. Locuitoriĭ din Nine sunt și bunĭ agricultorĭ, cultivă trestia de zahăr și bumbacul.

E o populație onestă și inteligentă.

Arg.

Un ospăț în pădure

Regină de-o zi
IN ŢARA SOMALILOR

— Urmare —

IV

Nu trecuse mai mult de 35 de minute de când Landrin îşi adunase toată lumea, până în momentul când fu adus Nour.

— Locotenente, reluă atunci căpitanul· iţi las paza corăbieĭ. Sunt 7 ore şi jumătate. Este foarte probabil că naufragaziĭ nu vor băga de seamă primejdi noastră de cât peste o oră şi jumătate. Cu toate acestea, păzeşte bine. Dacă eştĭ atacat, dă o lecţie Somalilor, care să le inspire luare aminte.

— Nu aĭ nicĭ o grije; aŭ să fie bine primiţĭ.

— Mă incred în d-ta, şi de voĭ nu mă îndoiesc, dragiĭ meĭ prietenĭ, urmă Landrin, adresându-se marinarilor.Am să iaŭ 10 dintre voĭ, cu care mă voĭ depărta de ţărm, pentru a-mĭ da seama ceea ce este de făcut în interesul comun. Voĭ explora maĭ întâĭ aceste stâncĭ; vom vedea dacă pot să adăpostească pentru un moment, şi dacă va fi nevoe ne vom scoborâ pe dune ca să descoperim în sfârşit dacă sunt aproape de noĭ, cuiburile de Somalĭ.

Landrin alese 10 mateloţĭ dintre ceĭ maĭ agerĭ şi maĭ deşteptĭ.

La fie-care dintre eĭ le dete câte o puşcă Cook, un pachet de sforĭ şi o bardă. Apoĭ, adresându-se către Vaillant, Courville, Tortyfune, Marseiezuluĭ şi luĭ Torix, le zise :

— Veniţĭ d-lor ?

— Cum să nu! răspunse George Vaillant cu un zâmbet plin de veselie.

— Mă miră, murmură Palangrotte.

Tartifume se ridicase foarte marţial şi părea tot aşa de mare ca Torix. Acesta din urmă, mergea tăcut şi supărat, cu mintea ocupată a răzbuna pe Micşunica şi părinţiĭ eĭ. Mica trupă se coborâ pe scara comandanuluĭ, pe stâncile unde zăcea vaporul sfărâmat, în care intrară, şi în care constatară numeroase stricăciunĭ.

Apoĭ căutară pe ce parte aveaŭ să escaladeze zidurile naturale, în fundul cărora păreaŭ că sunt perduţĭ, căcĭ *Oceanul*, miracol de necrezut, fusese depus de valurĭ, în singurul loc colţoros, care se găsea în acea îngrămădeală de granit.

— Pe legea mea ! remarcă Marseilezul întovărăşindu-şĭ cuvintele cu un gest de sprijin· după uzul compatrioţilor luĭ; suntem într'o groapă.

Observaţia era adevărată.

Afară din partea din spre mare, stâncile se ridicaŭ drepte la o aşa înălţime în cât vaporul cu catargurile sfărâmate, nu maĭ putea fi văzut de pe pământ.

— Dar ciclonul ne-a închis, asta-ĭ tot. Ştiĭ că o să petrecem, copiĭ! D-na Cigon are să înebunească.

— Nu se poate să nu fie o eşire, zise laconic Courville. Să căutăm.

Pe ici pe colo, eraŭ în adevăr crăpăturĭ puţin mărişoare, pe care mica trupă le exploară pe toate, dar toate se astupaŭ ca un sac.

Torix, însă, care se pusese cu pântecile pe jos, descoperi un fel de coridor de o lărgime foarte neregulată, şi intrară înăuntru, maĭ mult cu ceĭalţĭ.

Ceĭ 16 naufragiaţĭ se strânseră şi se afundară şi eĭ cu hotărâre. Pământul avea un povârniş pe care te lăsaĭ foarte uşor, şi lumina zileĭ căzând de sus, dintre zidurile foarte apropiate, slăbea din ce în ce, cum înaintaĭ.

Curând, o apucară, sub o boltă foarte întunecoasă.

Toţĭ mergeaŭ încet şi tăcuţĭ, când Torix luă cuvântul:

— Ia, privițĭ, aci se opreşte. Am dat de perete.

— Cine dintre d-voastră aveţĭ lumină?

— Eŭ, răspunse Tartyfume, aprizând un chibrit.

— Nu, aci, nu este fundul coridoruluĭ, zise Vaillant. Subterana merge în spre dreapta.

— Ca într'un labirint din mitologie, zise Palangrotte; peste ce vom da la capăt?

— D-le Palangrotte, întrerupse Landrin, dacă vom da peste Somalĭ, are să-ţĭ pară răŭ că vorbeştĭ aşa tare.

— Asta aşa e, comandante, amuţesc.

Căpitanul înaintă cel dintâĭ pe calea care i se oferea. După vre-o 25 de paşĭ, trebuiră s'o apuce iar la dreapta; dar câteva minute după aceia, o lumină apăru naufragiaţilor. Era ziua care lumina eşirea acestuĭ drum lung şi îngust.

Aceasta 'ĭ maĭ înveseli. Palangrotte, maĭ inimos, o luă 'nainte ca să ajungă el cel dintâĭ, la orificiŭ care se înfăţişa limpede ochilor luĭ.

Din nenorocire, nu băgă bine de seamă că trecătoarea se micşora din ce în ce mĭ mult, aşa în cât de odată, se isbi de zid, şi în dreapta şi în stânga.

— Ce maĭ pungaşĭ de architecţĭ, în ţara asta, strigă el. Maĭ făcu câţĭ-va paşĭ, dar fu nevoit să se oprească.

— Mizerie, reluă el, nu putem merge maĭ departe.

— D-ta, care eştĭ prea gros· nu poţĭ merge maĭ departe, dar noĭ, putem, după cum vezĭ!

Toţĭ, afară de Torix, care nu încăpea, din cauza grosimeĭ luĭ, toţĭ trecură.

— Aĭ să ne aştepţĭ aci, îĭ strigă Landrin care o luase cel dintâĭ.

— Cum? mă lăsaţĭ aci singur?

— Dacă nu poţĭ trece!

— Daţi-mĭ vă rog o bardă, ca să clintesc bolovanul acest din loc!

I se dete o bardă, şi după câteva loviturĭ, clinti piatra din loc, şi 'şĭ făcu şi el loc, cu toată grosimea luĭ.

Toţĭ rideaŭ de el, că mânca prea mult.

Vaillant şi Landrin puteaŭ merge în fruntea lor; descoperiră acum un fel de plat-formă foarte mare şi în jurul căreia se ridica un perete natural, aproape de douĭ metri 'nălţime.

— S'ar zice o fortăreaţă clădită de natură, în care s'ar ţine, dacă ar fi nevoie, un asediŭ de 6 lunĭ.

— Adevărat, răspunse Landrin, dar de ce o fi găurită la mijloc? Să examinăm asta maĭ întâĭ.

Platforma care putea fi de 70, până la 80 de metri, de la Sud la Nord, şi 60 de la Est la Vest, avea, în adevăr, la centrul eĭ, o gaură, care luase, în multe proporţiĭ, fizionomia aceleia, în care *Oceanul* se aşezase aşa de extraordinar.

— Incă un pu! zise Palangrotte.

Landrin alese patru dintre marinariĭ ceĭ maĭ îndemânaticĭ, şi îĭ întovărăşi în fundul aceleĭ ciudate găurĭ.

— Pentru maĭ multă siguranţă, zise el, să ne legăm cu fringhiile care le-am adus.

— Aşa că, adăogă Courville, veţĭ vedea fără pericol, dacă este uşor de scoborît şi de suit, aceea ce va avea importanţă capitală, pentru noĭ.

Ceĭ 5 oamenĭ se lăsară alunecând în jos.

— Maĭ lăsaţĭ de fringhiĭ!

— Aşa, şi nu vă fie frică.

Ceĭ carĭ rămăseseră sus, ascultaŭ cu luare aminte, şi priveaŭ în prăpastie la camaraziĭ lor pentru a nu'ĭ perde din vedere, în cazul când vor avea nevoie de ajutor.

Deodată însă, îĭ văzură că dispar. ce şi ar fi pătruns în stânga dinspre Est.

— Aci este o subterană, zise Courville.

— Ca în toate vechile castele care se respectă, adaogă Tartyfume.

Abia isprăvi de vorbit, când din fundul puţuluĭ se auzi cuvântul:

— ,,Băgare de seamă".

Apoĭ după acestea, numaĭ de cât:

— O! Sus!"

Marinariĭ carĭ ţineaŭ de fringhiĭ, se executară numaĭ de cât, cum le fu porunca dată.

— Puţin după aceasta, Landrin, şi

împărăteseĭ Maria Louisa se afla pe masă.

Napoleon a mâncat foarte puţin şi n'a băut nimic, dar cu atât maĭ mult a întrebat. Vorbe atât de mult şi atât de repede, în cât eram nevoit să-mĭ concentrez toate facultăţile, ca să-ĭ pot răspunde.

— Aţĭ fost la generalul Gourgaud ?

— Da, domnule general.

— Ce are ?

— Disenterie.

— Ingroitor! Cum a putut să capete aicĭ această boală?

— Efectul climeĭ asupra organismuluĭ oamenilor debilĭ.

— Credeţĭ că şi eŭ sunt debil?

— Domnule general după câte a suportat organismul d-v. până acum, ar fi ridicol de a crede aşa ceva.

— Ce veţĭ face acum cu generalul Gourgaud ?

— Il voiŭ supune la un tratament mercurial.

— In timpurile vechĭ era cunoscut mercurul.

— Da, sire.

— S'a maĭ îmbolnăvit cine-va afară de generalul Gourgaud?

Vedeam că aşteaptă un răspuns liniştitor. Ştia că un european nu poate rezista mult timp acesteĭ clime.

Aş fi dorit să trecem la alt subiect, dar el se încăpăţânase să continuăm pe această temă.

— Cum aţĭ defini d-v. concepţia morţiĭ ?

— Moartea înseamnă suspendarea acelor condiţiunĭ de viaţă, fără care organismul omenesc nu poate să funcţioneze: încetarea respiraţieĭ şi a bătăeĭ inimeĭ.

— Când părăseşte sufletul corpul nostru ?

— La această întrebare nu vă pot răspunde, domnule general. Nu cunosc metafizica şi filosofia.

Napoleon se sculă de odată de la masă. Prânzul se sfârşise.

— Sunteţĭ dispuşĭ să jucăm ?

— După cum poruncițĭ, domnule general.

Ne-am aşezat la o partidă de whist. Napoleon joacă admirabil, cu toate că nu e atent de loc la joc. Se pare că ţine cu orĭ-ce preţ să piardă. Jocul îl distrează cu toate acestea. Când se plictiseşte se scoală şi se plimbă prin odae, fără a pronunţa măcar un cuvânt. In asemenea momente tăcem şi noĭ.

*

Peste câteva zile sosi un vapor englez. Napoleon mă chemă îndată.

— Vaporul soseşte direct din Anglia ? De sigur că aduce ştirĭ şi ziare! Chronicele a sosit ? Ce noutăţĭ aveţĭ din Franţa ?

— Incă n'am avut timp să mă informez. M'am grăbit să vin la d-v.

— Cred. Dar totuşĭ veţĭ fi aflat vr'o noutate. Saŭ nu voiţĭ să mi le comunicaţĭ ?

— Am văzut câe-va ziare. Unele publică articole de fond despre d-v.

Cred că toate ziarele vorbesc despre condamnarea la moarte a mareşaluluĭ Ney.

Napoleon făcu un pas spre mine. Faţa sa era încă neschimbată.

— Cum ? Ney a fost condamnat la moarte ?

— Da. Cel puţin aşa scriŭ ziarele. In zadar ceruse sprijinul guvernuluĭ federal. La interogator a declarat, că d-v. l'aţĭ indus în eroare, domnule general.

Generalul Bertrand era de faţă. Se vedea că vrea să pună capăt acesteĭ scene penibile. Bertrand zise: Nu m'ar prinde mirarea, dacă Ney ar spune poveştĭ imposibile spre a-şĭ salva pielea.

Napoleon se făcu că nu aude.

— Ney a fost totdeauna un băiat viteaz şi cinstit, zise Napoleon.

*

I-am comunicat că un pictor francez fusese condamnat pentru că făcuse caricatura sa.

— Ce caricatură ? Se poate să fie o caricatură reuşită şi atuncĭ de sigur că eŭ aşĭ fi acela care aş râde cu maĭ multă poftă.

— Nu ştiŭ, domnule general.

Nu voiam să-ĭ explic caricatura, cu toate că o cunoşteam. E atâta eroism în acest bărbat, în cât eŭ, englezul, n'aş fi capabil să-l înjosesc.

— Oare ziarele engleze continuă să mă insulte ?

— Domnule general, n'aşĭ fi în stare să vă explic şi să vă descriŭ, cât de mult vă urăsc ziarele engleze. Ca şi când ar dori să imprime această ură tot aşa de adânc în sufletele noastre, ca şi literele sfinteĭ scripturĭ. Şi vedeţĭ eŭ totuşĭ îmĭ daŭ toate silinţele spre a face ca viaţa d-v. pe această insulă să fie suportabilă. Nu vă puteţĭ plânge că ofiţeriĭ de serviciŭ şi personalul vaporuluĭ, începând de la ultimul fochist, ar fi uitat pentru un moment omagiul şi consideraţia ce vă datorăm.

Dacă aţĭ fi încercat să fugiţĭ, luând drumul spre America, vaporul „Northumberland" v'ar fi ajuns şi poate ar fi scufundat vaporul d-v....

Dar noĭ am avut încredere în tactul d-voastră politic şi în mărimea sufletuluĭ d-voastră.

Nu pot înţelege această fire enigmatică. Cunosc o mulţime de amănunte, carĭ ar putea servi la caracterizarea acestuĭ bărbat, însă nimenĭ n'a văzut vre-odată ce se petrece în sufletul luĭ.

(Din „Gazeta Transilvanieĭ")

BROAŞTE IMPAIATE

Ilustraţiile ce publicăm reprezintă specimenele uneĭ curioase colecţiĭ de broaşte împăiate de un eminent profesor de medicină din Franţa. Această colecţie nu e interesantă numaĭ din punctul de vedere al îndemânăreĭ naturalistuluĭ care a isbutit să dea o rigiditate satisfăcătoare cărnurilor moĭ ale broaşteĭ; e interesantă şi din punctul de vedere al perfecţiuneĭ cu care fie-care tip uman reuneşte trăsăturile, detaliile carĭ caracterizează tipul personificat. Formarea acesteĭ colecţiĭ ne face să vedem la autor un

Douĭ cismarĭ

spirit de observație, o pătrundere de primul ordin. Toată această lume mică trăește, vibrează, se mișcă, ges-

armur

ticulează, 'afectează atitudinele cele maĭ variate și cele maĭ caraghioase, ia pozele cele maĭ ușoare și cele maĭ baroce.

Un jandarm

E în colecția această un car al luĭ Bacchus, zeiĭ munților Pan și Silene, un tip de avocat gălăgios și sec, un gendarm imperativ și fără milă care duce un copil, o armură solemnă și superbă, doui cismarĭ în exercițiul funcțiuneĭ lor, un cântăreț cu orga transportat de entuziasmul proprieĭ sale muzicĭ, un Harpagon, un ministru cu o mină de importanță, cu nările dilatate de buna părere ce o are despre el, cu pleoapele lăsate în jos de greutatea secretelor de Stat, strângând cu neliniște vastul său portofoliu, etc., etc.

Cum se vede, colecția e cât se poate de interesantă, și va fi judecată demnă să ocupe un loc sub soare în secolul XX.

Blaz.

DIN GROZĂVIILE MĂRILOR

SFÂRȘIT TRAGIC

Era în toamna anuluĭ 1906. Terminasem cu școala și o călătorie peste hotare, în țărĭ maĭ depărtate, era tot ce inima mea de tânăr cerea, o adevărată mulțumire sufletească. Și m'așĭ fi simțit acum nespus de nesuferit, dacă nu mi s'ar fi realizat o asemenea dorință, pentru care am lucrat, încă din primul moment, când am pus piciorul pe pragul aceleĭ instituțiĭ înalte ce se cheamă «Liceu», care,—pentru mine—a fost o adevărată încurajare, o împrospătare a puterilor sleite, în timpul petrecut pe băncile școaleĭ pentru lupta viețeĭ viitoare!..

Nu voiŭ arăta aicĭ, cititorilor, nicĭ tristeța ce m'a cuprins, când am părăsit pământul scump al țăreĭ mele, nicĭ mugetele înfiorătoare ale valurilor măreĭ,—pe care le contemplam pentru prima oară din portul Constanța, unde mă aflam și care m'aŭ umplut de groază în momentele acelea, nicĭ lacrimele ce am vărsat pentru despărțirea de aĭ meĭ, atuncĭ când vaporul se avânta în largul măreĭ, luându-șĭ drumul spre Constantinopol—ținta modesteĭ mele călătoriĭ.

De cincĭ zile cutreeram prin Capitala puterniculuĭ imperiŭ otoman.

Intr'o după amiază, mă preumblam pe «Grande Rue de Péra», una din străzile frumoase ale orașuluĭ, împodobită cu fel de fel de firme străine. Un adevărat babilon, unde s'aŭ îngrămădit străinĭ de toate culorile, pentru a'șĭ câștiga existența zilnică. Și fiind cam obosit—după atâta drum și nopțĭ nedormite—m'am îndreptat către sala «Union française», un restaurant al oteluluĭ „De France", unde, în fața uneĭ cafele, priveam la lumea ce se îmbulzea pe trotuare, și la... cânĭ, ce aicĭ se găsesc, slavă Domnuluĭ!..

Intrasem în discuție cu un străin, ce știa nițel franțuzește, când de la spate, sări un om ca de 40 anĭ, nalt, blând la înfățișare și care mă întîmpină cu cuvintele:

— Il mio fratello! Il mio frattello!

— Il mio fratello! i-am zis și eŭ, aproape involuntar, și din momentele acelea am fost nedespărțițĭ tot timpul, până când urma să mă reîntorc acolo unde, orĭ cum, e maĭ dulce... e maĭ frumos... unde există o maĭ mare mulțumire sufletească, ce pentru mine e astă întreagă țară românească!

Il mio fratello, se numea Cocianco, originar din Milan. Intr'una din zile întrebându-l cum de-a ajuns pe aicĭ, el a prins a spune: De mic copil, încă de când nu terminasem școala primară, am rămas fără părințĭ, fără rude, și, fiind că n'avea cine să mă ajute ca să învăț carte, m'am angajat în urma sfatuluĭ ce mi a dat un cunoscut—ca hamal în portul Triest, maĭ apoĭ ca lucrător, pe un vapor ce făcea curse numaĭ în împrejurimĭ.

Dar o singură dată a fost de ajuns să mă avânt cu vaporașul în largul măreĭ, ca în urmă sufletul meŭ să ia o altă atitudine, să devină dornic de călătoriile pe mare, chiar pe cele maĭ depărtate și maĭ primejdioase de navigat.

De maĭ bine de douăzecĭ de anĭ cutreer mările și oceanele, dar anul trecut era să se termine cu mine.

Observ o schimbare pe fața—prietenuluĭ acum—Cocianco; voiam să'l întreb ceva, dar el continuă:

— Mă aflam încă cu vre-o zece tovarășĭ la Hamerfest, pe coastele Suedieĭ. Plănuisem o vânătoare mare de urșĭ și de foce.

In ziua de 12 Iunie am plecat spre insula Ursuluĭ, unde ne-am odihnit puțin, în urmă ne-am continuat drumul la Keldeweg în Groenlanda, localitate în care nu vânasem de cât hrana necesară întreguluĭ nostru echipaj.

Cu credința într'o vânătoare maĭ fericită, am plecat spre Islanda, dar nedepărtându-ne mult de coasta Groenlandeĭ din cauza unor semne rele ce mereu mă hărțuiau. Când am plecat din Keldeweg era noapte, noapte adâncă, încât numaĭ niște oamenĭ pricepuțĭ și încercațĭ puteau pleca la drum prin locurile acelea singuratice.

Vaporul plutea liniștit pe valurile măreĭ. Și eram par'că mulțumițĭ cu toțiĭ. Departe de zgomotul lumeĭ, de răutatea eĭ, aș fi vrut să nu se maĭ termine cu această stare de lucrurĭ. Dar natura își reclamă drepturile eĭ. Valurile au început a veni din ce în ce maĭ marĭ și izbind vaporul cu putere, îl săltau, il aplecau când într'o parte, când într'altă; vântul bătea

de cocos cu foarfecele tale, dar însă — eŭ îțĭ spun — penru aceasta veĭ deveni din ce în ce mĭ lacom !! Atuncĭ Pan Amma, se maĭ gândi, se răsgândi, și în cele din urmă zise : *M'am decis!* Imĭ voĭ lua toate aceste darurĭ ! Și la aceste vorbe, bătrânul și prea înțeleptul Mag, făcu iarășĭ un semn ciudat cu mâna stângă, cu toate cele cincĭ degete ale mâineĭ stângĭ, și imediat Pan Amma, deveni mic, mic de tot până ce în sfârșit deveni un rac mic, verde, ce înota în apa profundă, strigând cu vocea slabă : Dațĭ mĭ foarfecile ! dațimĭ foarfecile !! Iar femeea omuluĭ, luându-l cu mâna în apă, îl puse iar în barcă și îĭ dădu foarfecile. Atuncĭ el agită micele-ĭ picioare, le deschise le închise, și ridicându-se zise : Eŭ pot mânca nucĭ de cocos, eŭ pot a le sparge cojile; eŭ pot a mă ridica pe arboriĭ ceĭ maĭ înalțĭ; eŭ pot respira acum în plină voe, și eŭ pot găsi un Pusat Tasek sigur, sub fie-care piatră, în apă și pe pământ. Khun ? — Payah khun !" zise prea bătrânul Mag râzând, și dându-ĭ bine-cuvântarea sa, micul Pan Amma, sări pe marginea luntreĭ în apă. Și o, ce sprinten era acum ! Se putea ascunde cu ușurință sub umbra unuĭ fir de iarbă pe pământ, saŭ după o scoică moartă în fundul măreĭ.—Eștĭ mulțumit acum ? întrebă bătrânul Mag. — Da! răspunse omul, dar acum trebue să ne reîntoarcem la Pesak, însă e imposibil a vâsli până acolo !! Dacă am fi așteptat ca Pan Amma să iasă din Pusat Tasek, și să se fi reîntors acasă, apa de sigur că s'ar fi retras de la sine !—Tu eștĭ un om leneș ! zise *înțeleptul mag; așa vor fi toțĭ fiiĭ tăĭ, leneșĭ ca și tine! Și vor fi chiar ceĭ maĭ leneșĭ locuitorĭ de pe fața pământuluĭ ! Eĭ se vor numi* malaesĭ — *lumea leneșă!* Și ridicând degetul către lună, zise : O pescarule din lună· iată un om căruia îĭ e lene să vâslească până acasă! Trage în lună cu sfoara ta, barca aceasta de pe fața măriĭ !—Nu! zise omul, dacă eŭ trebue să rămân leneș, pentru întreaga vițaă, fă atuncĭ ca marea să lucreze de două orĭ pe zi pentru mine încontinuŭ! Mă va scuti cel puțin de vâslit !! Iar bătrânul Mag râse și zise: ,,Payah khun"! Atuncĭ, șoarecele din lună încetă de a maĭ roade ața, și pescarul o lăsă jos, până când ajunse la apă, și trase cu dânsa întreaga mare, afară de Bitang, de Singapore, de Malaca, de Selangor, până când barca ajunse din noŭ la malul fluviuluĭ Perak. — ,,Khun?" întrebă pescarul din lună. — ,,Payah khun!" zise bătrânul Mag; și adresându-se omuluĭ îĭ spuse : Acum începe marea de se retrage de două orĭ pe zi, și de două orĭ pe noapte, pentru totdeauna, și astfel pescariĭ — *numaĭ ceĭ din neamul vostru* — nu vor maĭ avea nevoe de a vâsli! Și zicând aceste ultime cuvinte, eĭ scoborâră pe malul fluviuluĭ Perak, și pe urmă merseră să se culce !!!... Acum ascultațĭ cu toțiĭ : din acea zi și până astăzĭ, — și de aci înainte — luna a tras la și de la dânsa marea, și a făcut ceea ce noĭ numim fluxul și refluxul ! Câte odată pescarul din lună trage foarte mult marea la dânsul și atuncĭ noĭ avem ceea ce se numește fluxul; câte odată el o lasă înapoĭ încetul cu încetul și atuncĭ avem ceea ce numim refluxul ! Dar nicĭ odată el nu caută s'o tragă și să n'o maĭ înapoieze, pentru că îĭ este teamă de bătrânul Mag ! Iar Pan Amma ? Putețĭ vedea orĭ și când vețĭ merge la mare, cum toțĭ aceĭ micĭ Pan Amma, își clădesc câte un Pusat Tasek, sub fie-cre piatră, sub fie-care fir de iarbă; putețĭ vedea iarășĭ cum agit micile lor forficele. Și într'adevăr în unele părțĭ din lume, eĭ staŭ numaĭ agățațĭ prin pomĭ, unde se hrănesc cu nucĭ de cocos, după cum a promis femeea omuluĭ luĭ Pan Amma ! Dar odată pe an, toțĭ Pan Amma, trebuesc a-șĭ lepăda coajele lor și a rămâne moĭ, pentru a'șĭ putea aminti de cele ce prea înțeleptul Mag a putut face !! Insă cu toate acestea,—astă-zĭ— nu e frumos a ucide pe aceștĭ Pan Amma, numaĭ și numaĭ pentru că vechiul Pan Amma s'a purtat așa răŭ și ambițios în acele timpurĭ depărtate !!!

G. Rădulescu-Milcov

Cunoștințele celor vechĭ despre Africa

A. Demmer arată într'un articol că Lucianus (150 d. Hristos) și-a bătut joc așa de grozav de povestirile privitoare la călătoriĭ prin țările necunoscute lumeĭ greco-romane, în cât a făcut ridicole chiar și pe cele adevărate ce se maĭ păstrau de la Fenicienĭ și Cartaginesĭ. Căderea civilizațieĭ în perioada năvălireĭ barbarilor a dat lovitura de moarte acelor cunoștințĭ și Vasco de Gama a trebuit să descopere din noŭ calea în jurul Africeĭ și adevărul că Africa e înconjurată din toate părțile, la răsărit, sud și apus, de ocean.

Cunoștințele celor vechĭ s'aŭ maĭ compromis prin basmele gogonate ce Herodot a primit în scrierile sale de pe auzite.

Tot așa a făcut Ktesias, care trăi pe la 400 în. de Hristos la curtea regeluĭ Perșilor Artaxerxes. Pytheas, un grec de la Massilia (Marsilia de azĭ), care făcu călătoriĭ pe vremea luĭ Alexandru cel Mare al Macedonenilor, pe lângă amănunte adevărate asupra țărilor nordice ale Europeĭ, a găsit cu cale să amestece o mulțime de basme despre oamenĭĭ monstruoșĭ ca șĭ aĭ luĭ Herodot și Ktesias.

Onesikritos, maĭ marele piloților amiraluluĭ Nearchos, al luĭ Alexandru cel Mare, a făcut și el o descriere fabuloasă a călătoriilor făcute din porunca acestuia. Intre altele spune că Alexandru cel Mare a trecut cu flota pe la sudul Africeĭ și s'a întors în Europa pe la Gibraltar.

Maĭ târziŭ Megasthenes nu se lăsă maĭ pe jos în descrierea Indieĭ.

Cetitoriĭ noștri îșĭ pot face idee de născocirile acestor scriitorĭ de pe Alexandria populară, care tocmaĭ de asemenea oamenĭ e alcătuită saŭ pe temeiul spuselor acestora. Astfel încă din Herodot aflăm că în India s'ar fi găsind furnicĭ marĭ cât vulpile și tot așa ne spune Alexandria.

Totușĭ glumețul Lucian s'a prea grăbit a numi mincinoșĭ și a-șĭ bate joc de toțĭ scriitoriĭ vechĭ și a arunca pata ridicululuĭ și asupra adevărurilor amestecate cu minciunĭ și monstruosităț. N'a deosebit ceea ce Herodot, Pytheas și alțiĭ spuneaŭ ca povestirile altora și în carĭ eĭ înșișĭ nu credeaŭ, de ceeace văzuseră cu ochiĭ lor saŭ culesesră din izvoare vrednice de credință. Totușĭ afară de Herodot, de Pytheas, etc, aŭ făcut călătoriĭ lungĭ și grele istoricul Polybius (în veacul al doilea înainte de Hr.) Posidonius (în I-iul în. de Hr.), geograful Strabon (pe vremea luĭ August) și alțiĭ.

Dar cele maĭ marĭ descoperirĭ geografice le-aŭ făcut în vechime Fenicienĭĭ și Cartaginesiĭ din interese comerciale, fără să maĭ vorbim de descoperirile datorite războaelor luĭ Alexandru cel Mare și Romanilor. Vasele fără busolă ale Fenicienilor și Cartaginesilor aŭ făcut descoperirĭ colosale, cele dintâĭ în oceanul Indian, iar cele de al doilea în oceanul Atlantic, până în Anglia de azĭ și maĭ departe.

E foarte de crezut că o escadră feniciană a încunjurat Africa, două miĭ de anĭ înainte de Vasco de Gama. Iată ce spune Herodot în această privință. ,,Lybia (Africa) e înconjurată de mare din toate părțile afară de acolo unde se leagă cu Asia. Acest lucru l'a dovedit Nechao, regele Egiptuluĭ, pentru întâiașĭ dată, căcĭ, după ce a părăsit lucrările canaluluĭ ce avea să lege Nilul cu Marea Roșie (și decĭ să dea putința de a merge pe apă din Marea Roșie în cea Mediterană și viceversa), trimise Fenicienĭ cu corăbiĭ, însărcinându-ĭ să se întoarne pe la Columnele luĭ Hercul (pe la Gibraltarul de azĭ) în marea Nordică (Mediterană). Fenicieniĭ, după ce aŭ trecut prin Marea Roșie, trecură prin Marea Sudică (Oceanul Indian); cum s'a făcut toamnă, s'aŭ coborât pe țărmul Lybieĭ, în dreptul loculuĭ la care ajunseseră, aŭ semănat și aŭ așteptat secerișul; după ce aŭ cules grâul plecară maĭ departe, așa că după douĭ anĭ aŭ ajuns în al treilea la Columnele luĭ Hercul și s'aŭ întors în Egipt. Și aŭ spus, ceeace mie nu mi se pare vrednic de crezare, dar poate să-ĭ creadă cineva că, după ce aŭ trecut de partea cea maĭ sudică a Africeĭ, aveaŭ necontenit Soarele la dreapta? Tocmaĭ această spusă, pe care Herodot nu vroia s'o creadă, face peste măsură de vrednic de crezare lucru, că în veacul al VI-lea înn. de Hristos Fenicieniĭ aŭ încunjurat Africa.

In jumătatea întâia a veaculuĭ al 5-lea înn. de Hr. Cartaginesiĭ aŭ făcut călătoriĭ de descoperirĭ urmând coasta atlantică a Africeĭ de la Columnele luĭ Hercule în spre sud. Avem, din fericire, raportul original al conducătoruluĭ expedițieĭ tradus în grecește, document nespus de prețios și care ne arată cum se făceaŭ aceste expedițiĭ antice. In vremea aceea Cartagina era la culmea în-

înflorireĭ sale (480 şi 450 înn. de Hr.) Pe lângă numeroase coloniĭ pe ţărmul nordic al Africeĭ, în Sicilia, Sardinia şi Spania, maĭ avea câteva coloniĭ pe coastele atlantice al Africeĭ în apropriere de Gibraltar, dar foarte căzute.

Ca să ducă oamenĭ în acele coloniĭ şi pentru a face altele maĭ spre sud, Cartagina trimise pe sufetul Hannon. Iĭ dădu 60 de corăbiĭ cu câte 50 de vâslaşĭ şi 30.000 de colonişti, bărbaţĭ şi femeĭ.

,,După ce plecarăm", zice Hannon, ,,dincolo de Columnele luĭ Hercule şi plutirăm două zile, am întemeiat întâiul oraş şi l'am numit Thymiaterium (astăzĭ Mamera); lângă el era un şes întins. Apoĭ apucarăm spre Apus şi ajunserăm la capul Soloeis (azĭ Capul Cantin), care e acoperit cu copacĭ deşĭ. Zidirăm aicĭ un templu luĭ Poseidon şi merserăm pe apă jumătate de zi spre răsărit, până ce dădurăm de o mlaştină mare, care nu era departe de ocean şi era plină de stuf înalt; eraŭ acolo o mulţime de elefanţĭ şi alte animale". După o zi de călătorie încetară mlăştinele, şi flota ajunse la cincĭ coloniĭ cartaginese, unde lăsară coloniştĭ. ,,După ce am plecat de acolo, ajunserăm la un fluviu mare Lixus (Urad Draa,) care izvorăşte din Lybia. Pe lângă el îşĭ paşte turmele poporul nomad al Lixiţilor; de oare ce ne împrieteniserăm cu dânşiĭ, petrecurăm la eĭ maĭ multe zile. Dincolo de acest popor locuesc negri neprimitorĭ de străinĭ într'o ţară bogată în animale sălbatice, tăiată de munţĭ înalţĭ. In aceştĭ munţĭ se spune că ar fi trăind oamenĭ ciudaţĭ, Troglodiţiĭ (locuitorĭ de peşterĭ, poate Maimuţe marĭ), despre carĭ Lixiţiĭ spun că aleargă maĭ răpede de cât caiĭ. Am luat tălmacĭ dela Lixiţĭ şi-am plutit douăsprezece zile de-a lungul coasteĭ spre sud, apoĭ iar o zi spre răsărit. Acolo am aflat într'un golf o insulă mică, de cincĭ stadiĭ (aproape un chilometru) de jur împrejur (insula Arguin la gura râuluĭ Rio d'Ouro); acolo făcurăm o colonie, pe care o numirăm Kerne. După drumul ce făcuserăm, am socotit, că se află în dreptul Cartagineĭ; căcĭ drumul dela Cartagina până la Columnele luĭ Hercule şi de la acestea până la Kerne era de-o potrivă. De acolo, după ce trecurăm un fluviu mare numit Chretes (gura cea maĭ nordică a Senegaluluĭ). dădurăm de-un lac (lacul Nguièr); în lac eraŭ treĭ insule, maĭ marĭ decât Kerne. După ce plutirăm dela acestea o zi, ajunserăm la partea cea maĭ din mijlocul lacului, peste care se înălţaŭ munţĭ, marĭ, plinĭ de oamenĭ sălbatecĭ acoperiţĭ cu păr ca dobitoacele, carĭ cercară să ne împiedice de a debarca aruncând în noĭ cu pietre. Apoĭ ajunserăm la alt fluviu larg (Senegalul), plin de crocodilĭ şi de hipopotamĭ. De aicĭ ne înturnarăm îndărăt la Kerne". După ce se înzestrară însă cu merinde se întoarseră iarăşĭ spre Sud. ,,De acolo am mers 12 zile spre Sud, dealungul ţărmuluĭ, care era locuit de negri, carĭ văzându-ne fugeaŭ; nicĭ Lixiţiĭ nu le pricepeaŭ limba. In ziua din urmă am ajuns la nişte munţĭ acoperiţĭ c'o pădure bine mirositoare (Capul verde). După ce am înconjurat aceştĭ munţĭ în două zile, am dat de-un golf foarte mare (gura fluviuluĭ Gambia), pe amândouă ţărmurile căruia pământul era şes. Noaptea vedeam acolo pretutindene foc la oareşĭ care depărtare, une locurĭ maĭ înalt, alte locurĭ maĭ jos".

Locuitoriĭ aceşteĭ părţĭ a coasteĭ africane aŭ obiceiŭ de daŭ în vremea celor maĭ marĭ căldurĭ foc erburilor, pentru a îmbunătăţi pământul, şi aceste arderĭ de iarbă sunt adese orĭ uriaşe. Expediţia luĭ Hannon a fost de multe orĭ spăimântată de acest fenomen neînţeles de Cartaginesĭ. ,,După ce luarăm apă, plutirăm înainte pe lângă ţărm cincĭ zile, până ce ajunserăm la un golf mare, care după spusa tălmacilor noştri se numeşte ,,ornul anusuluĭ" (golful Bissao, în care se varsă Rio Geba şi Rio Grande). In acest golf era o insulă şi în aceasta un golf în formă de lac, iar în lac altă insulă (insula Harang). Ne-am coborât acolo şi ziua văzurăm numaĭ pădure, noaptea însă multe focurĭ şi auzirăm sunet de fluere, de timpane şi strigăte puternice. Ne-a cuprins frica, şi proorociĭ ne-aŭ poruncit să părăsim insula. Plecarăm grabnic şi plutirăm pe lângă un ţărm, care era plin de flacăra focurilor. şi din care se vărsaŭ în marea fluviĭ de foc. Pe uscat nu puteam merge din pricina fierbinţeleĭ. In grabă ne depărtarăm speriaţĭ şi de acolo după o plutire de patru zile văzurăm noaptea pământul plin de flacărĭ; în mijloc era un foc foarte înalt şi maĭ mare de cât celelalte în cât părea că ajunge până la cer. Ziua văzurăm că era un munte înalt, numit ,,Carul zeilor" (muntele Sagres pe coasta Sierra Leonte). După ce plutirăm de aci treĭ zile pe lângă fluviĭ de foc, am ajuns într'un golf numit ,,Cornul Suduluĭ" (golful Sherboro). In mijlocul luĭ era o insulă, ca şi celelalte de maĭ sus, cu un golf în formă de lac în ea şi în acest lac o insulă, plină de oamenĭ sălbatecĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ eraŭ femeĭ păroase, pe carĭ tălmaciĭ le numeaŭ Gorillas. Fugărindu-ĭ nu puturăm prinde nicĭ un bărbat, căcĭ se căţăraŭ peste stâncĭ şi se apăraŭ cu pietre; dar prinserăm treĭ femeĭ, carĭ muşcaŭ şi zgâriaŭ ne voind să meargă cu noĭ. Le-am ucis, le-am jupoiat de piele şi pieile le-am adus la Cartagina. Apoĭ nu merserăm maĭ departe, căcĭ sfârşisem merindele". Maimuţele de carĭ e vorba aci nu eraŭ Gorilĭ, ci maĭ de crezut că Şimpanzeĭ. Această insulă locuită de maimuţe până unde aŭ pătruns Carteginesiĭ e insula de astăzĭ Şerboro, cam la 7 jum. grade la Nord de Equator.

Ce păcat că nu avem şi descrierea luĭ Himilscon privitoare la o călătorie de descoperirĭ făcută de altă flotă cartaginesă de-a lungul ţărmurilor Europeĭ până în Britania mare (Anglia). Kerne a ţinut şi înflorit multă vreme şi în fiecare an trimiteaŭ câte o flotă cu mărfurĭ (podoabe, oale, vin, etc.) şi aduceaŭ de-acolo dinţĭ de elefant, lână, pieĭ de animale, etc. Războaele cu Roma aŭ sfărma însă puterea Cartagineĭ şi odată cu ruina Cartagineĭ s'aŭ pierdut şi începuturile de civilizaţie pe coastele atlantice ale Africeĭ.

Până aci A. Demmer. Iată însă nişte descoperirĭ nouĭ, carĭ ne vor dovedi că Feniceniĭ trebue să fi ştiut mult maĭ mult de cât a aflat Herodot. Societatea geografică din Londra a făcut cercetărĭ în Rhodesia prin doctorul Shlichter. Acesta a făcut cercetărĭ şi călătoriĭ maĭ ales în ţara Matabelilor şi a Maşonilor (15 grade la Sud de Equator până la 25 grade la Sud de Equator). In maĭ multe locurĭ din această parte a aflat urmele de netăgăduit de-o civilizaţie foarte veche.

In ruinele unuĭ oraş la Simbaye s'aŭ aflat numeroase rămăşiţĭ, carĭ amintesc de religia veche a Israeliţilor, adică de închinarea la soare şi stele şi decĭ carĭ sunt din acea vreme când încă nu se făcuseră evreiĭ monoteiştĭ.

In Simbaye ridicaseră aceĭ vechĭ locuitorĭ un gnomon uriaş, o coloană verticală, care în acele vremurĭ vechĭ slujea pentru a hotărî anotimpurile, căcĭ măsurau lungimea umbreĭ aruncate de coloană în cursul anuluĭ. Schlichter a găsit în jurul coloaneĭ urme de măsurătorile făcute şi astfel reuşi a afla din ce vreme e această rămăşiţă de civilizaţie. S'a putot dovedi care era pe atuncĭ oblicitatea eclipticeĭ (adică ce unghiŭ făcea planul în care pare că se mişcă soarele în jurul pământuluĭ cu planul equatoruluĭ pământesc) şi, de oarece această oblicitate e supusă la o periodicitate cunoscută, urmează că gnomonul a fost întrebuinţat pe la 1100 înainte de Hr. Schlichter maĭ cercetă ruinele de la Mombo, între Buluwayo şi Gwelo; carĭ sunt maĭ micĭ de cât cele de la Simbaye, dar le întrec prin artă şi podoabe. Era un număr mare de clădirĭ, dintre carĭ cea din mijloc semăna cu templul circular de la Simbaye, celelalte par a fi fost castele întărite şi locuinţĭ. Clădirea din mijloc a studiat'o şi din punct de vedere arhitectonic şi astronomic şi o priveşte ca pe cea maĭ interesantă ruină la sud de equator. Aci a aflat pe lângă dovezĭ că se adora Soarele şi urme de scoaterea aurului. De aci a scos încheerea că ţara Ophir de care se vorbeşte în Biblie şi aiurea se afla în Rhodesia de astăzĭ. Combate părerile că Ophirul ar fi căutat în India saŭ aiurea. In orice caz e sigur că pe la 1000 înainte de Hr. se scotea aur mult din aceste locurĭ. Coloniştiĭ eraŭ Semiţĭ de prin jurul Măreĭ Roşiĭ, decĭ Evreĭ, Feniceni şi Arabĭ apusenĭ. N.

CĂTRE CITITORI

Anunţăm pe cititoriĭ noştri că vom publica orĭ-ce articole interesante privitoare la călătoriĭ saŭ vânătorĭ, în ţară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimese.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate direcţiuneĭ **«Ziaruluĭ Călătoriilor»**, *strada Brezoianu, 11, Bucureştĭ.*

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL"

ABONAȚILOR SĂI, CU INCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tiagerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea maĭ splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliurĭ, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. **Brezoiu**, calea Rahoveĭ, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valcae, cumpărat de la **Industria metalică «Marcu»**, Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliurĭ și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu **Littman**, strada Lipscanĭ, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn **Marin V. Ganea**, șoseaua Mihaĭ-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victorieĭ, No. 107.

O SCOARȚĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la **Bazaru' Național** de țesăturĭ româneștĭ de sub conducerea doamnelor Cosco și Duțescu, calea Victorieĭ, 110, cel maĭ eftin și maĭ bine asortat magazin în toate felurile de lucrărĭ româneștĭ de pânză, lână și mătase

UN SALONAȘ DE BAMBU

umpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen **E. A. Pucher**, calea Victorieĭ, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie **Ioan Niculescu**, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victorieĭ, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme *B. D. Zissmann*, calea Victorieĭ, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin *«Ceasornicăria Colțeĭ»*.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururĭ.

O dormeuză, 2 fotoliurĭ și un paravan artistic, lucrate in vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu treĭ capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cerceĭ cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutiĭ de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutiĭ speciale făcute anume pentru abonațiĭ noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regeluĭ și Regineĭ, comandate anume pentru premiĭ.

Toțĭ aceĭ carĭ se abonează cu începere de azĭ maĭ primesc gratuit și un volum din: **Memoriile Regelui Carol I**

Anul XII.— No. 712. | 10 BANI IN TOATA ŢARA | Mercuri, 29 Decembrie, 1910

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată ţara
« 2.60 « ½ « « « «

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —

Cum se sărbătoreşte Crăciunul la Neapole. — (Vezi pag. ...)

Crăciunul în Neapole

In zilele de Crăciun la Neapole sunt serbări carnavaleşti. Bande de oameni mascaţi saŭ cel puţin travestiţi parcurg străzile. Cofetăriile şi băcăniile se împodobesc cu un fast deosebit, comrcial şi artistic în acelaş timp. Faţadele prăvăliilor sunt ornate cu frumoase şi bogate ghirlande; negustorii şi vânzătoarele îşi anină florĭ la piept şi în păr. Chiar în jurul produselor se pun ghirlande. Brânzeturile sunt împănate cu miostotis. Penii chiar poartă o solemnă perucă de florĭ şi cer atenţiunea trecătorilor.

Aceştĭ trecătorĭ sosesc în abondenţă; nu vin în grupurĭ, ci în legiunĭ. Se văd toate costumele. Sunt cavaleri din evul-mediu purtând casca, sunt halebardierĭ cu tunicĭ de pe timpul luĭ Carol Quintul; se văd bicornurĭ şi pălăriĭ amintind pe grenadieriĭ luĭ Campionnet, învingătorul Neapoluluĭ, şi husariĭ luĭ Murat, care fu rege o zi la poalele Vesuviuluĭ.

Dar cu orĭ-ce costum s'ar îmbrăca, personagiul cel maĭ important din fiecare bandă este tamburul-major

El, cu bastonul luĭ greŭ şi ornat somptuos, dirige pe ceĭ carĭ trebue să bată tobele, pe ceĭ carĭ suflă în instrumentele de alamă, pe ceĭ carĭ urlă cu tromboanele, miorlăesc cu viorile şi cu clarinetele.

Şi ce aere de eroŭ, de trimfător îş ia când intră într'o prăvălie bine împodobită şi asortată de o tânără negustoreasă cu ochĭ de diamant negru! Comndă orchestreĭ să se oprească şi să privească urechile frumoaseĭ negustorese.

Apoĭ ridicând în sus bastonul dansează şi cântă.

Orchestra nu face atuncĭ de cât să acompanieze vocea tamburuluĭ-major, gestul braţuluĭ săŭ orgolios, mişcarea bastonuluĭ săŭ triumfal. Şi tamburul-major cântă negustoreseĭ un cântec de circumstanţă:

,,Era frumoasă, sfânta Maria, mama divină a copiluluĭ Isus; dar şi tu, orĭcine aĭ fi, eştĭ frumoasă şi pntro dragostea ce o avem pentru tine, superbă negustoreasă, vom crăpa înghiţând tot ce veĭ bine-voi să ne oferĭ. Nu te mulţumi să ne înclzeştĭ inimile cu lumina ochilor tăi,cu mierea surâsuluĭ tăŭ,cu vinul vorbeĭ tale. Nu, dă-ne câte-ceva din bunătăţile ce etalezĭ privirilor noastre mâncăcioase, şi tot ce stomacurile noastre va înghiţi, ne va cufunda într'o adevărată beţie, fiindcă mânile tale zeiţă le-a atins! Aide, negustoreasă, dă-ne ceva, orĭ sfărâmăm tot!"

Şi negustoreasa oferă unuia o bomboană, altuia o fructă, fiecăruia câte-ceva, iar dacă e spirituală, tamburuluĭ-major [illegible]ĭ dă nimic.

Acesta jură atuncĭ pe Hercule că-şĭ va duce trupa de muzicanţĭ aşa de departe că negustoreasa nu va maĭ auzi nimic, se discută, se râde şi mulţimea înaintează spre a cumpăra şi a despăgubi în modul ăsta pe negustoreasă de tot ce a dăruit.

C. Arg.

Expediţia vasuluĭ „Belgica"
spre polul Sud

Expediţia aceasta, din care a făcut parte şi un român, d. Emil Racoviţă, a plecat de la Punta Arenas şi îndreptându-se spre sud a trecut pe lângă insulele Magdalena, Sund, Branock, Boagelkomol, Lapataia şi ajunse în golful sfântuluĭ Ioan la insula Statelor lângă pământul luĭ Graham. Măsurătorile făcute de Gerlache aŭ dovedit că harta amiralităţeĭ engleze e plină de greşelĭ.

Astfel golful Hughes e în adevăr o strâmtoare foarte lungă, care desparte de uscat o insulă. In această strîmtoare maĭ îngustă de cât a luĭ Magelhaen, dar prin care se poate trece din Oceanul cel Mare în cel Atlantic, a călătorit ,,Belgica" treĭ lunĭ de zile. Lungimea strîmtoreĭ e de 150 de mile, având pe amândouă laturile gheţarĭ şi păreţi stâncoşĭ înalţĭ până la 600 şi 800 metri. Pe uscat şi pe insulele vecine s'aŭ coborât membriĭ expediţieĭ şi aŭ făcut tot felul de cercetărĭ, adunând colecţii de stâncĭ, de minerale, de plante şi de animale. După ce aŭ eşit din strîmtoarea Hughes în oceanul cel Mare, prin presupusul golf Bismarck, Belgica a apucat spre apus către insula luĭ Petru I-iŭ, dar un munte uriaş de ghiaţă i-a închis calea silind-o să apuce spre Sud-Vest, să plutească până la 71°36' latitudine sudică, unde a fost prinsă de ghiaţă şi nevoită a se lăsa purtată încoace şi încolo de insula de ghiaţă, ce se formase în jurul eĭ, pe o întindere de 16 kilometri pătraţĭ.

Dintre animale maĭ însemnate aŭ aflat foce, asemănătoare cu cele din marea nordică îngheţată, despre carĭ se ştia maĭ de mult că se află în marea sudică de-alungul ţărmurilor continentuluĭ austral. De mare folos pentru expediţie aŭ fost un fel de gâsce numite Pinguinĭ saŭ pe latineşte *Aptenodytes*. Aŭ aflat două specii, una mică şi negricioasă, cunoscută de prin America de Sud şi alta uriaşă, cu partea dinainte a gâtuluĭ galbenă. Aceste păsărĭ foarte grase, nalte de un metru şi grele până la 14 chilograme, fiind multe, cu miile, şi foarte uşor de vânat, aŭ dat pentru expediţie carne proaspătă ca şi focele. Compatriotul nostru într'o scrisoare către părinţĭ asigură că biftecurile pregătite din carnea acestor animale antarctice nu lăsaŭ nimic de dorit în privinţa gustuluĭ şi a putereĭ de hrană.

Pe continentul studiat eraŭ şi mulţĭ lupĭ, asemănătorĭ cu ceĭ din insula Statelor, de lângă pământul luĭ Graham, dar de altă culoare şi cu blană foarte bună şi decĭ de preţ. Aceştĭ lupĭ aŭ ajuns până acolo din America sudică, dar trebue să fie multă vreme de când trăesc despărţiţĭ de semeniĭ lor maĭ nordicĭ, de vreme ce îĭ aflăm cu caractere deosebite. E de însemnat că urşĭ nu se află în insule şi pe continentul austral.

De-o cam dată trebue să ne mulţumim cu aceste ştirĭ până ce darea de seamă a cercetărilor va vedea lumina zileĭ.

In privinţa plantelor aflăm de asemenea că sub zăpadă aŭ aflat un număr mărişor de felurĭ, carĭ aŭ fost cercetate cu microscopul, dar carĭ nu sunt din felurile până acuma cunoscute. Alte amănunte neavând, nevoiţĭ suntem să aşteptăm şi în privinţa aceasta publicarea călătorieĭ.

Un fapt însemnat e dovada ce aŭ dat măsurătorile adâncimeĭ mărei, că în adevăr există un continent austral. Pe lângă ţărm şi între insulele vecine cu ţărmul, adâncimea se coboară până la 5000 de metri, iar la o depărtare oareşĭ care spre Nord, de odată adâncimea e de maĭ multe miĭ de metri. Prin urmare e neapărat în jurul poluluĭ Sud un podiş înalt, în parte acoperit cu apă dar care spre Sud ese de-asupra. Aşa dar e greşită ideea acelor specialiştĭ carĭ ajunseră la ideea că în jurul poluluĭ Sud ar fi numaĭ un număr de insule şi că maĭ spre Sud e o mare pe care pluteşte o pătură groasă de ghiaţă.

Din această constatare se vede ce deosebire mare e între polul Nord şi polul Sud. Pe de-asupra acestuia e o mare foarte adâncă, iar Europa, Asia şi America de Nord se întind foarte departe peste cercul polar arctic şi anume Siberia până dincolo de 78 grade, iar Gröenlanda şi altă insulă până la vre-o 83 grade. In jurul poluluĭ Sud e un continent care se întinde până peste cercul polar antarctic în partea de la Sud de America şi de Australia. Marea îngheţată australă e decĭ foarte puţin întinsă, de oare-ce oceanul indian se întinde până la ţărmul continentuluĭ austral. Marea îngheţată sudică se află la sudul oceanuluĭ celuĭ mare, care pe meridianul insulelor Antipode 180 grade longitudine pătrunde până la 85 grade latitudine pe lângă ţara Victoria şi vulcanul Erebus; de asemenea la sudul oceanuluĭ Atlantic, care, pe meridianul 40 grade de longitudine apuseană, pătrunde până la 84 grade, formând marea luĭ George al IV-lea.

Trebue să notăm că însemnătatea cercetărilor în acele regiunĭ face să se pregătească de plecare maĭ multe expediţii, între carĭ una germană, sub

rich von Drygalski şi alta engleză. Cea germană va avea o corabie construită după modelul vestiteĭ ,,Fram" a luĭ Nansen.

N.

CĂLĂTORII IN ARDEAL

Valea Arieşuluĭ. Bistra şi Lupşa

De pe culmea Balomiresei zicând adio Someşuluĭ-Rece, să ne îndreptăm paşiĭ rătăcitorĭ spre miază-zi, în valea Arieşuluĭ. Să străbatem pe această vale în jos, urmărind şerpirea râuluĭ până departe la ţară, unde el părăseşte maiestaticiĭ munţĭ, carĭ îĭ formează leagănul.

Arieşul, ale căruĭ unde poartă aur, are o vale în felul eĭ atât de admirabilă, cu părţiĭ atât de pitoreşti şi încântătoare, în cât ele te pun în uimire, te răpesc şi frumuseţea lor îţĭ rămâne pentru totdeauna întipărită în suflet, chiar şi dacă aĭ cunoaşte toate celelalte ţinuturĭ ale romanticuluĭ nostru Ardeal.

Munţiĭ ce împrejmuesc această vale, ,,colţurile" ce iciĭ-colo îşĭ ridică creasta pleşuvă din verdeaţa arborilor, pădurile ce o umbresc, satele resfirate pe malurile apeĭ, văile laterale şi cărările şi drumurile de costişe, ce se rămuresc la dreapta şi la stânga... toate împreună formează un întreg fermecător, un raiŭ pământesc, asemenea căruia nu poţĭ afla la tot pasul, fiecare vale laterală şi limbă de pădure îţĭ înfăţişează câte un peisagiu aparte desăvârşit, vrednic de penelul pictoruluĭ.

Astfel ni se prezintă valea Arieşuluĭ dacă străbatem aşa zicând în treacăt, pe riŭ în jos, trecând din sat în sat şi din staţiune în staţiune, pe drumul ce se aşterne pe malul stâng al Arieşuluĭ. Noĭ însă ne vom opri din loc în loc, ca nimic să nu ne scape din priveliştele fermecătoare şi din rarităţile ce natura le-a aşezat pe aicĭ cu o mână atât de darnică şi măiastră.

Pleçând de la Balomireasa spre miazăzi, calea de munte ne duce prin pădurĭ de-adreptul la *Bistra*. Aceasta este cea dintâiŭ localitate ce o întâlnim în cale venind de la Câmpenĭ.

Ea e o comună mare, fruntaşe, cu 3618 locuitorĭ, toţĭ Românĭ. Bistriţa, ca şi celelalte comune ale Moţilor, se află împrăştiată pe un mare teritor; o parte a eĭ e aşezată în valea Arieşuluĭ, de unde se estinde spr comuna Muşca, pe partea dreaptă a Arieşuluĭ, iar alte părţĭ se estind spre miază-noapte pe văile *Bistriţa-Mare* şi *Mică* în sus, până aproape de isvorul acestor riuleţe.

In Bistra a trăit timp îndelungat ca preot, marele metropolit de maĭ târziŭ *Alex. Sterca Şuluţ*, de unde a fost denumit de vicar al Sălagiuluĭ şi apoĭ de episcop şi metropolit în Blaj.

Maĭ în jos pe Arieş dăm în calea noastră de *Lupşa*. Valea este împrejmuită de frumoşĭ munţĭ păduratecĭ, ale căror coaste pe unele locurĭ par a fi nişte uriaşe table de verdeaţă. In dreapta, dincolo de Arieş, se rămureşte muntele *Muşcanilor*, peste care trec cărărĭ de munte din valea Arieşuluĭ la Roşia. Calea ne duce pe lângă frumosul pisc pleşuv *Colţul-Bunărăşeĭ*, care se înalţă dincolo de riŭ, pe malul drept. De aci nu peste mult sosim la *Mănăstirea Lupşeĭ* şi apoĭ la comuna *Lupşa-Mare*.

Mănăstirea Lupşeĭ este aşezată lângă drum, pe malul stâng al Arieşuluĭ, iar maĭ departe în cale ne cad: *Lupşa-Mare* şi maĭ în jos *Valea-Lupşeĭ*.

Lupşa se alcătueşte din 5 părţĭ saŭ sate deosebite, carĭ formează tot atâtea comune bisericeştĭ. Lupşa-Mare şi Valea-Lupşeĭ sunt două din aceste părţĭ aşezate în cale; pe malul drept al Arieşuluĭ se află *Hădărăul*, iar maĭ departe între munţĭ sunt celelalte două *Şasa* şi *Vinţa*. Afară de aceste se maĭ ţin de Lupşa şi crângurile (cătunele) *Mănăstirea* şi *Valea-Şeseĭ*.

Lupşa (cu părţile eĭ) este o comună fruntaşe, cu 3948 locuitorĭ Românĭ şi cu târgurĭ de ţară vestită. Odinioară se afla aicĭ pretură şi scaunul unuĭ protopopiat român. Ea este o comună foarte veche, despre existenţa căreia avem documente istorice. Astfel se ştie, că pe la anul 1325 se afla aicĭ un *cneziat* românesc din cele maĭ vechĭ, care la anul 1366 s'a prefăcut în domeniu feudal de către regele Ludovic I. dăruindu-se familieĭ române *Cândea* (Kendeth), care avusese în stăpânire cneziatul. Maĭ târziŭ, anume la anul 1487, aceste drepturĭ ale Lupşenilor au fost cassate. Din acest timp, am putea zice de mărire al Lupşeĭ, există şi azĭ două monumente, carĭ aŭ fost ridicate pe atuncĭ. Este biserica gr.-cat. din Lupşa-Mare, zidită din piatră şi biserica mănăstireĭ, clădită din lemn. Anul zidireĭ celeĭ dintâiŭ este 1421, iar mănăstirea, unde se aflaŭ odinioară şi călugărĭ, a fost clădită la 1429. Ele sunt unele din cele maĭ vechĭ biserici româneşti din Ardeal.

Regiunea pe la Lupşa e foarte frumoasă. In aretul Lupşeĭ-Marĭ, pe partea dreaptă a Arieşuluĭ, se înalţă muntele *Mărgaia*, cu coama lungă, care se termină în un uriaş părete de stâncă, împins pe malul apeĭ. De pe culmea acesteĭ stâncĭ pleşuve avem o privire frumoasă asupra ţinutuluĭ Lupşeĭ. Pe riŭ în sus în apropiere, vedem înălţându-se muntele *Stârcu* şi maĭ la o parte *Muncelușul*, apoĭ de cealaltă parte pe mal în jos se ridică soaţa Mărgaeĭ, *Mărgăiţa*. Despre aceasta se află la popor o tradiţie. Se spune adică, că în sinul stâncilor, carĭ alcătuesc Margăiţa, s'ar afla comorĭ marĭ şi o cruce de aur, ascunse aicĭ de un craiŭ în zilele din bătrânĭ, pe carĭ însă nimenea nu le poate scoate, de oarece sunt fermecate.

Pe la poalele Mărgăeĭ şi Mărgăiţeĭ curge de vale Arieşul cu unde cristaline, iar valea luĭ dincolo pe malul drept o mărginesc în şir munţiĭ *Măgurai-Dobre*, *Măgura-Păraielor*, *Dealul-luĭ-Mihaiŭ*, *Certeje*, *Runcurĭ*, *Runcurele*, *Pripora* şi maĭ departe de riul *Pleşul*, etc.

In dosul acestora vedem în zarea depărtăreĭ extinzându-se coama lungă a Munteluĭ-Mare. Munţiĭ amintiţĭ maĭ înainte sunt ramurĭ de ale acestuĭ munte resfirate spre valea Arieşuluĭ.

Muntele-Mare

Muntele-Mare îşĭ are începutul de la Bistra şi Lupşa şi se estinde pe la isvoarele riuluĭ Iereĭ, resfirându-şĭ braţele pe valea Iereĭ în jos şi spre Arieş. El este un puternic colos de munte cu coaste acoperite cu codri de brad şi fag şi cu poienĭ de păşunat. Pe aicĭ îşĭ aŭ culcuşurile porciĭ sălbatecĭ, carĭ în timpul vereĭ se coboară jos în văĭ, făcând pagube în semănăturĭ; maĭ rar se vede şi câte o căprioară. In întinderea Munteluĭ nu găsim locuinţĭ omeneştĭ, de cât stânele şi colibele păstorilor. Coastele şi văile luĭ în sălbăticia şi singurătatea lor sunt impunătoare. Piscul cel maĭ însemnat este *Neteda*, cu o înălţime de 1829 m. Altă înălţime maĭ însemnată este la *Dube*, spre miază-zi de la Neteda şi la care maĭ uşor putem ajunge de la Lupşa.

De pe culmea acestor piscurĭ avem o încântătoare privelişte, până în cele maĭ marĭ depărtărĭ. Jur împrejur ni se înfăţişează şirurĭ nesfârşite de munţĭ, iar peste coamele lor privirea ne străbate departe înspre mijlocul Ardealuluĭ, la câmpia Turziĭ, iar dincolo de ea zărim munţiĭ hotarnicĭ perduţĭ în ceaţa depărtăreĭ. Pe Neteda, precum şi pe alte piscurĭ şi coaste ale Munteluĭ-Mare adeseorĭ şi prin luna Iunie trage câte o boare rece, care te taie la faţă şi te face să-ţĭ strângĭ mantaua. Dar de aceasta să nu ne mirăm, căcĭ dacă vom cerceta coastele de munţĭ ce se estind spre răsărit de la Neteda, vom da şi pe la mijlocul vereĭ de zăpadă nemeţită, adunată de vânturile erneĭ în nepretinoasa curmătură *Râpa Nemeţuluĭ*.

De Muntele-Mare este legată amintirea luĭ *Pintea-Vitezul*, care a haiducit odinioară prin aceste părţĭ. De la Neteda ceva maĭ spre miază-noapte culmea munteluĭ e împodobită cu o mare lespede de piatră, în formă de pătrunghiŭ. Lespedea e aşezată pe stâlpĭ de piatră, ca o masă, iar în juru-ĭ sunt câţĭva bolovanĭ, carĭ ţin locul scaunelor. Aceste pietre se numesc *Masa luĭ Pintea*, saŭ şi numaĭ *Masă*. Din bătrânĭ a rămas vorba, că masa aceasta, aşa cum se află azĭ, a fost aşezată pe cumea munteluĭ de 7 voinicĭ de aĭ luĭ Pintea-viteazul, ca el să aibă unde ospăta cu soţiĭ săĭ în mijlocul codrilor.

Timpul când a trăit Pintea-viteazul nu se ştie, dar se spune, că el şi-a tras obâ-

şia din comuna Ocolişul-Mare şi a fost un viteaz fără păreche pe vremea luĭ. Glonţul de puşcă nu-l prindea, de oarece o babă vrăjitoare care i-a fost moaşe, l-a fermecat la naştere. Numaĭ în un singur loc puteaĭ să-l răneştĭ şi acesta era la gât dinainte (mărul luĭ Adam).

Când a ajuns Pintea holteiŭ şi-a luat calea spre codru, unde s'a însoţit cu alţĭ voinicĭ, carĭ în curând l-aŭ ales de căpitan, recunoscându-ĭ vitejia. De aci înainte domniĭ străinĭ, apăsătoriĭ poporuluĭ, tremuraŭ şi numaĭ la auzul numeluĭ luĭ Pintea. Vestea despre vitejia luĭ a ajuns, aşa spun bătrâniĭ, până la împăratul, care de câte orĭ era strâmtorat de duşmanĭ, îl chema în ajutor. Dar pe cât era de iubit de popor, între care împărţea averile domnilor, şi pe cât de mult era preţuit de către împăratul, tot atât, ba maĭ mult era urgisit din partea domnilor, carĭ căutaŭ fel de fel de prilejurĭ şi curse spre a-l răpune. In sfârşit şi-aŭ ajuns scopul prin mijlocirea unuĭ vânzător.

Intre voiniciĭ luĭ Pintea numaĭ unul singur ştia despre secretul luĭ Pintea, că unde îl prinde glonţul. Acest secret îl aflase vânzătorul, pe care Pintea îl iubea mult, chiar din gura căpitanuluĭ. El vându taina domnilor în schimbul făgăduelii, că dacă va împuşca pe Pintea îl vor înzestra cu câteva sate cu iobagĭ, îĭ vor da banĭ cu ferdela şi pe cea maĭ frumoasă din fiicele lor de nevastă. Şi vânzătorul şi-a împlinit făgăduiala, a puşcat pe Pintea, după cum spune tradiţia, în oraş la Oradea-Mare. Domniĭ însă în loc să-ĭ deie cele făgăduite, i-aŭ tras un glonţ în cap, ca unuĭ vânzător nemernic.

Poporul a deplâns multă vreme moartea luĭ Pintea, iar Domniĭ aŭ trebuit să dea despăgubirĭ împăratuluĭ câteva ferdele de galbenĭ pentru că aŭ stins viaţa luĭ Pintea-viteazul.

O şcoală pentru mame

In acest stabiliment creat la Berlin de cât-va timp, mamele sărace şi carĭ nu pot să dea copiilor lor jucărilor, cererile fiind numeroase, multă lume este refuzată.

Câte-va lecţii, de altfel, sunt suficiente mamelor celor maĭ puţin îndemânatece, să poată a întocmi o jucărioară.

In mahalalele Berlinuluĭ, mamele invaţă să facă jucăriĭ pentru copiĭ

căriĭ, învaţă să fabrice ele însele obiectele carĭ fac bucuria copiilor lor.

Cursurile se ţin seara într'o sală mare din cartierul poporuluĭ şi au maĭ mult de 200 de eleve. Este uşor de înţeles că în apropierea sărbăto-

Şi jucăriile sunt foarte eftine. Un aeroplan de pildă costă 1 pfenig; chiar păpuşile carĭ cântă, nu costă maĭ mult.

Doru.

REZULTATELE ŞTIINŢIFICE
ale luĭ Nansen la polul nordic

Nansen a vorbit la congresul naturaliştilor în München şi la al geografilor în Berlin, arătând pe scurt ce descoperirĭ ştiinţifice a adus călătoria făcută cu «Fram».

Se ştie că planul expediţieĭ s'a întemeiat pe încrederea că este un curent puternic de apă dela strâmtoarea luĭ Bering peste pol, până la coastele răsăritene ale Grönlandeĭ. Nansen credea că, ajutat de acest curent, vasul său, după ce va fi prins în gheţurĭ, va fi împins peste pol.

In împrejurimile poluluĭ se credea că va fi pământ întins. Aşa, amiralul Greely, vorbind de planul luĭ Nansen, zicea: «Ştiam aproape tot aşa de sigur ca şi când am fi văzut, că în acele regiunĭ necunoscute se întinde pământul de pe care vin munţiĭ de ghiaţă cu partea de de-asupra lătăreaţă şi ghiaţa aşa numită palaiocrystică».

Nansen a mers cu «Fram» dela Vardö în Norvegia pe la sudul Novaieĭ Zemleĭ şi apoĭ de-alungul ţărmuluĭ nordic al Siberieĭ. Pe acesta a aflat dovezĭ că şi pe-acolo a fost o epocă glacială, descoperind fiordurĭ ca şi ale Norvegieĭ, regiune morenice etc., şi chiar bucăţĭ marĭ de stâncĭ aduse odinioară de gheţarĭ şi munţĭ plutitorĭ de ghiaţă, din munţĭ foarte depărtaţĭ la sud. De-alungul insulelor Liacov sau Siberia-Nouă, inaintă «Fram» spre nord şi curând dădură de mare adâncă. De unde pe aproape de Siberia, adancimea era de la 30—50 de metri, deodată deteră peste 3000 şi apoĭ chiar 4000 metri de adâncime şi asta în tot timpul cât a fost dusă «Fram» de gheţurile în carĭ era prinsă. Aceasta e una din cele maĭ marĭ descoperirĭ geografice ale luĭ Nansen. Maĭ înainte se credea că Marea îngheţată nordică trebuia să fie foarte puţin adâncă şi că în regiunea poluluĭ se va fi aflând un continent legat cu şirul insulelor Siberieĭ-Nouĭ şi decĭ că dela Marea de Bering până la Grönlanda trebuia să fie numaĭ o cale puţin adâncă. In loc de aceasta, e mare adâncă şi se întinde de bună seamă până la pol chiar. In adevăr, nu se ştie încă până la ce depărtare se întinde grupa de insule dela nordul Americeĭ, dar în orĭ-ce caz la pol e mare adâncă.

Această adâncime nu e în legătură cu a Oceanuluĭ Atlantic; dela Grönlanda până la Norvegia e fundul înălţat şi adâncimea e abia de câteva sute de metri. Prin urmare marea profundă polară, e o mare de felul celeĭ mediterane.

Din pricina aceasta circulaţia apelor e cu totul altfel de cum ne-am fi putut închipui. La suprafaţă temperatura e de $1^1/_2$ grade sub zero, decĭ aproape la temperatura îngheţuluĭ pentru această apă sălcie. Cu adâncimea merge crescând şi temperatura şi sărătura. Aşa că apa dela suprafaţă e maĭ puţin sărată decât a Oceanuluĭ Atlantic; cea dela 200—250 de metri e ca şi a oceanuluĭ de sărată şi fiind maĭ grea, nu se poate urca la suprafaţă. La adâncimea de 800 de metri temperatura e zero, apoĭ scade, dar nu maĭ jos de—0.7 grade,

iar la cele maĭ marĭ adâncimĭ e de —0.5 grade.

Iată de ce apa măreĭ polare e despărțită limpede în două păturĭ; una rece până la 250 de metri de la față și alta maĭ caldă și maĭ sărată de la 250 în jos. Aceasta e apa oceanuluĭ atlantic orĭ a gulfstromuluĭ. Căldura apeĭ adâncĭ se datorește maĭ ales gulfstromuluĭ, dar și curentuluĭ cald ce trece prin strîmtoarea luĭ Bering, iar pătura cea maĭ adâncă se încălzește și din pricina căldureĭ pământuluĭ. Apa de la față e relativ dulce din pricina câtimeĭ marĭ de apă adusă de fluviile siberiene și produsă prin topirea ghețeĭ. In pătura de gheață polară, se fac în vremea vereĭ întinse lacurĭ de apă dulce.

Din pricina că apa caldă cade la fund, ghiața se formează cu ușurință la suprafață și clima e maĭ mult asemănătoare cu cea continentală de cât cu cea marină. Dacă n'ar fi apa dulce a fluviilor, am avea climă maĭ rece și ghiață maĭ puțină. Dacă n'ar fi apa gulfstromuluĭ, ar ingheța oceanul acesta până la fund și răceala ar fi mult maĭ mare. Acuma cea maĭ mare răceală în regiunile aproape de pol e de—53, pe când în Siberia e de—68, adică 15 grade maĭ jos.

Curentul așteptat de Nansen s'a aflat, dar mult maĭ slab de cum se credea. ,,Fram" a înaintat maĭ mult din cauza vântuluĭ care impingea gheața și nu din a unuĭ curent marin. Asta explică și drumul în zigzag al corăbieĭ. De la 24 Septembrie 1894 și până la 30 Septembrie 1895, Fram a făcut 1490 de mile marine, dar s'a depărtat de punctul de plecare numaĭ cu 380 de mile. Maĭ rău era vara; de la 14 Maĭ până la 27 August a făcut 306 mile, dar a înaintat numaĭ 8 mile. Vânturile pricinuiaŭ și apăsările cele marĭ ale ghețeĭ, maĭ ales primăvara și toamna, și stăteaŭ aceste apăsărĭ în oare-șĭ care legătură cu fluxul și refluxul.

Pretutindene a aflat viață animală și vegetală. In lacurile de apă dulce, de carĭ am vorbit, a aflat numeroase diatomee și alge, speciale mărilor polare. Și în adâncimĭ a aflat viața. Vara se vedeaŭ urme de viață maĭ înaltă până la cele maĭ marĭ latitudinĭ. Păsărĭ se aflaŭ vara pretutindenĭ; câinĭ de mare și foce se aflaŭ dese orĭ, în vara întâia aŭ aflat un marsuin la Nord de insulele Siberieĭ nouă. Narvali s'aŭ aflat pe la 84 gr. de latitudine și la 85° se văzură urme de vulpĭ; de asemenea urșĭ polarĭ se aflaŭ pretutindenĭ.

Experiențe aŭ arătat că se poate dura o corabie pe care apăsările ghețeĭ să n'o poată zdrobi și de pe care se pot face minunat observațiĭ magnetice, meteorologice etc. In deosebĭ a măsurat intensitatea gravitățeĭ și a găsit'o normală. Cele maĭ fine observațiĭ magnetice se pot de asemenea face pe o asemenea corabie înțepenită în ghețurĭ.

Nansen crede că «Fram» intrând chiar prin strâmtoarea de Bering și lăsându-se să fie prinsă ceva maĭ la Nord sau Nord-Ost, de acolo ar fi dusă chiar pe la pol și în timp de patru sau cincĭ anĭ ar ajunge la coasta Grönlandeĭ, adunând tot-odată prețioase observațiĭ științifice în cursul acesteĭ călătoriĭ. **Vox.**

CARLO PALADINNI

POVESTEA LOR...

Intr'un timp foarte depărtat, trăia în China un conte, care avea o singură fică numită Li-Chi; de un an de zile îĭ murise nevasta. Amândoĭ, tată și fică, locuiaŭ acum într'un frumos castel. Contele avea numeroase locuințe pentru servitorĭ, avea păsărĭ și animalele cele maĭ frumoase din împărăție, avea arborĭ și florĭ ce numaĭ în mândrele luĭ grădinĭ se puteaŭ găsi; cu un cuvânt totul arăta că el trebue să fie foarte bogat. Li-Chi era o copilă frumoasă, grațioasă și elegantă. Se îmbrăca cu stofele cele maĭ fine și maĭ frumoase, cu colorile cele maĭ delicate și bătătoare la ochĭ. Culoarea ștofelor preferată de dânsa era cea piersicie, ornată cu broderiĭ, cu fluturĭ de aur, cu crisanteme și peoniĭ (plantă și floare) de argint.

Dacă cineva ar fi avut prilejul să admire pe Li-Chi la lumina luneĭ, stând în balcon și având în păr împletite florĭ din cele maĭ frumoase, ar fi socotit, de sigur, că e o zână căzută din cer și cu drept cuvânt ar fi putut spune că ea merita a fi soția unuĭ principe. Dar Li-Chi nicĭ nu se gândea și nicĭ nu voia să se căsătorească cu un principe; ea era înamorată de Chang, tânărul și distinsul secretar al tatăluĭ săŭ, care locuia în apropierea palatuluĭ, într'o vilă construită pe marginea uneĭ micĭ insule a lacuĭ din fața balconuluĭ lor. Tatăl săŭ, din contra, visa o căsătorie strălucită pentru Li-Chi și era foarte necăjit din cauza acestuĭ amor, care distrugea toate chibzuirile și ambițiunile sale. Și de la un timp el opri pe secretarul săŭ de a maĭ intra prin castel, ordonându-ĭ de a lucra în singurătatea de pe insula lacuĭ.

Astfel înamorațiĭ nu se maĭ puteaŭ deloc întâlni; se mulțumiră a se iubi din depărtare și în secret. Iar contele, fără ezitare și fără nicĭ un scrupul, logodi pe fica sa cu Ta-jiu, un duce foarte bogat, dar în acelaș timp foarte... bătrân.

Li-Chi nu văzuse nicĭ odată pe Ta-jiu, nu știa nicĭ cine este, nicĭ unde locuește, pentru că el locuia la Peking, unde ocupa o înaltă funcțiune pe lângă împărat. Intr'o seară, când Li-Chi privea melancolic luna, din balconul de la salon, gândindu-se la iubitul săŭ, contele se duse la dânsa și, fără nicĭ o introducție, îĭ spuse că a hotărît să-ĭ dea de bărbat pe o persoană destul de renumită.

— Nu, nu!—suspină dureros frumoasa copila. Eu iubesc pe Chang și nu mă voiu căsători cu altul.

— Chang nu va fi nicĭ odată bărbatul tău!—zise contele răstit. Te-am promis luĭ Ta-jiu, căreia tu îĭ veĭ deveni soție înainte de a înflori portocaliĭ. In această oră chiar și împăratul știe aceasta.

Atuncĭ doar salcia plângătoare înflorise, pentru că acest arbore trist și tot așa de simpatic și caracteristic—ornament nelipsit în China, pe malurile lacurilor și rîurilor — înflorește în primele lunĭ ale anuluĭ, pe când portocaliĭ înfloresc către sfârșitul primăveriĭ.

Și astfel, până să se serbeze căsătoria, trecură maĭ multe săptămânĭ. Cu toate acestea Li-Chi, în toate diminețile și serile, arunca o melancolică privire spre ramurile de portocal ce împodobeaŭ fereastra camereĭ sale de culcare.

Și une orĭ, cu inima plină de jale și de amar începea să plângă ceasurĭ întregĭ, tot gândindu-se la iubitul eĭ. Chang o fi murit? se întreba ea adesea; cine știe, poate el de mult m'o și fi uitat! e oare posibil ca el, Chang, să nu mă maĭ iubească? Să nu se maĭ gândească el la mine?! Dar Chang nu era mort, și nicĭ nu o uitase; o avea tot mereŭ în minte; se gândea la dânsa ziua, iar noaptea o visa. Intr'o seară, el putu în sfârșit a'ĭ trimete un bilet. Li-Chi ca de obiceiŭ era la balcon, rimând în minte duioase versurĭ de amor, și privind lacul în ale căruĭ unde se oglindea mărețul lor castel, când, zări o mică barcă, ce venea cam ferită pe apa lucie a lacuĭ. Ea, numaĭ de cât scoborî, și găsi o nucă de cocos în barcă—la picioarele sale; și desfăcând-o cu ușurință, găsi înăuntru o foae de hârtie, pe care dânsa citi: «Când florile salcieĭ plângătoare vor cădea la pământ, iar florile portocalilor se vor deschide pline de viață și mirositoare la prima suflare a auroreĭ, spune-mĭ frumoasa mea iubită,

va putea cine-va să despartă inimele noastre?!» Li-Chi, atuncĭ, luă o foae de hârtie dintr'un carnet ce'l ţinea ascuns în sân, şi scrise repede răspunsul: «Când petalele portocalilor vor eşi la lumină, nouă nu ne maĭ rămâne de cât a plânge trista noastră soartă, saŭ a fugi împreună, departe, departe de aicĭ! Fiĭ tare, silitor şi prudent, pentru a câştiga premiul sincerităţeĭ tale şi al amoruluĭ nostru»! In China limba este foarte înflorită vorbind de lucrurile cele maĭ comune; închipuiţi-vă apoĭ când douĭ înamoraţĭ îşĭ vorbesc şi îşĭ scriu! Li-Chi, mulţumită de reuşita sa, puse biletul în coaja nuceĭ de cocos, aşeză înăuntrul miceĭ bărcĭ o candelă cu lumina albăstrue—şi aceasta făcută—impinse barca amoroasă către propriul destin. După aceea se urcă iarăşĭ sus la balcon, de unde urmări cu ochiul mica barcă şi lumina ce strălucea liniştită. Peste tot, acum, domnea tăcerea cea maĭ adâncă. Dar Li-Chi, cu toate acestea, i se părea că aude «salcia plângătoare» ce-ĭ murmura cu un ton nesfârşit de dureros:

«Prea târziu! prea târziu!» Şi în acelaş timp, o voce subţire şi suavă aceea a portocalilor—părea că'ĭ ţipă la ureche: «Noĭ suntem aicĭ, aicĭ, pentru a vedea în curând lumina! Mâine dimineaţă noĭ vom deschide petalele la prima suflare a auroreĭ; şi atuncĭ tu frumoasă şi nefericită Li-Chi, va trebui să'l eĭ de soţ pe Ta-Jiu! Chang, pe marginea opusă a laculuĭ, aştepta cu nerăbdare, până când mica şi sprintena barcă ajunse lângă dânsul. Şi când citi frumoasele cuvinte ce scumpa sa iubită le scrisese, surîse de bucurie; surîse cu ochiĭ clipind din pleoape, căcĭ astfel râd Chineziĭ; dar când râd, o fac din toată inima.

După ce citi acele dulcĭ cuvinte, Chang se îndreptă cu inima plină de bucurie, către casa grădinaruluĭ, care nu era aşa de departe de a sa, şi'l chemă pe dânsul şi nevasta sa carĭ îşĭ câştigaseră o mare reputaţie, cultivând cu artă şi cu succes nouĭ şi foarte rarĭ speciĭ de „nimfee" (o floare de apă) din cele maĭ frumoase culorĭ. «Sunteţĭ informaţĭ de ziua când va sosi Ta-Jiu»? îĭ întrebă el. «Serbarea căsătorieĭ va avea loc Jouia viitoare, tocmaĭ atuncĭ când vom avea plină lună. (Grădinarul zise „luna fericită" pentru că aşa se chiamă în China, luna plină!) Stăpânul nostru, a ordonat să'ĭ preparăm fasanĭ, găinĭ, mierloĭ, din pădurea cea galbenă în cantitate cât se poate de mare»!

— Şi multe case de vinurĭ din Occident şi furnizorĭ de covoare, aŭ trimes în dar produsele lor împăratuluĭ — adăugă nevasta-sa. Şi lăzĭ pline cu cutiĭ cu stridiĭ—adăugă tot ea în urmă.

— Servitoriĭ vorbesc că Ta Jiu, a dăruit logodniceĭ sale o casetă plină cu giuvaere şi pietre preţioase, cum nicĭ nu s'aŭ maĭ văzut până acum! zise grădinarul—şi un colan de perle şi mărgăritare marĭ ca ouăle de rândunică!

— De porumbel! nebunule! îl întrerupse femeea.

— Ba de rândunică proastoj! răspunse bărbatul.

— De porumbel! de porumbel! repeta bătrâna cu o insistenţă furioasă.

Chiar şi în China, grădinariĭ ce trăesc în mijlocul florilor şi sunt socotiţĭ ca ceĭ maĭ pacinicĭ locuitorĭ, sunt din contrane politicoşĭ, se ceartă adeseorĭ, saŭ cu stăpânul sau cu clientul, şi în lipsă de aceştia se cert şi se bat între dânşiĭ! Chang, care nu azista pentru prima oară ca martor lao astfel de ceartă, le spuse că ouăle de rândunică sau de porumbel pe dânsul nu'l interesau de loc.

— Maĭ bine—zise el soţilor—puteţĭ să'mĭ procuraţĭ o îmbrăcăminte de servitor, ajutându-mă în acest mod de a putea intra în palat în ziua când se va serba căsătoria?

— Aceasta e imposibil!—răspunse grădinarul dând din cap cu gravitate.

Bătrâna pereche cunoştea destul de bine toată istoria de amor a luĭ Chang, şi l'ar fi ajutat chiar acum, căcĭ de altfel erau nişte oamenĭ destul de bunĭ, dar se temeau de a nu fi descoperiţĭ şi daţĭ afară din serviciu! Căcĭ cine ar fi putut să'ĭ displacă sau să nu se supună puterniculuĭ şi prea bogatuluĭ conte, sau a procura neajunsurĭ acestuĭ secretar al Impăratuluĭ ??!

Puţinele zile ce maĭ rămăseseră pînă la efectuarea căsătorieĭ se scurseră repede şi toţĭ erau acum ocupaţĭ cu preparativele necesare. Servitoriĭ alergau de colo până colo, iar contele dădea în toate părţile ordine. Sala banchetuluĭ de nuntă fu decorată cu tapetele cele maĭ preţioase şi cu florile cele maĭ rare. Peste tot atârnau ghirlande şi lanterne cu formele cele maĭ fantastice. Toată lumea era fericită, afară de Li-Chi, care şedea melancolică în balcon, mută şi mâhnită de durere, pe când ochiĭ săĭ se îndreptau către singuratica vilă care închidea într'însa obiectul gândurilor sale.

In dimineaţa nunţeĭ — o splendidă dimineaţă, liniştită şi plină de viaţă—portocaliĭ erau plinĭ de florĭ, carĭ răspândeau în aer un parfum îmbătător, pe când ultimele florĭ ale sălcieĭ plângătoare căzuseră la pământ moarte şi îngălbenite. Şi întocmaĭ ca acele foĭ i se păru Li-Chi-eĭ că i se spulberaseră ultimele sale iluziĭ; şi, ne maĭ având puterea de a sta în meditaţie, părăsi balconul şi se retrase în camera sa de culcare, cu capul între mâinĭ şi cu ochiĭ înecaţĭ în lacrimĭ; în timp ce servitoriĭ, veselĭ şi mândri, se pregăteau a'ĭ arăta bogatele stofe de mătase ce i le dăruise Ta-jiu. Erau aproape toate de culoare albastră, un albastru palid, apoĭ galbene-deschise, de purpură, cu broderiĭ în aur şi argint şi un costum complect strălucea, împodobit cu florĭ de portocal şi de dantele despărţite prin trandafirĭ roşiĭ.

Li-Chi clătină cu tristeţă frumosul eĭ cap de fecioară şi exclamă:

— Eu nu voiu purta nicĭ odată aceste rochiĭ de culoarea portocaluluĭ! Plecaţĭ cu ele din faţa mea!

In timpul prânzuluĭ, Ta-jiu trimise servitoriĭ să aducă frumoasa cutie cu giuvaerurĭ. Această cutie, despre care vorbiseră grădinarul şi nevasta sa, avea aproape mărimea uneĭ lăzĭ şi erau în ia diamante şi rubine de mărimĭ exstraordinare, cum nicĭ împăratul nu poseda. Colanul acela de perle, marĭ cât ouăle de rândunică, trebuia ocolit de cincĭ orĭ în jurul gâtuluĭ pentru a fi purtat de cineva.

In fine, cu vorbe pline de duioşie, cele patru cameriste ale Li-Chi-eĭ veniră s'o înştiinţeze de ceremonia nupţială, aducându-ĭ în acelaş timp un frumos costum de mătase albastră, brodat cu fluturĭ de aur,— simbol al fericireĭ conjugale, în China. Apoĭ iĭ prezentară colanul de diamante şi cutia cu giuvaerurĭ şi pietre preţioase. Alţiĭ iĭ spuseră că împăratul chiar iĭ va face onoarea de a lua parte la masă.

Şi pe când toţĭ se aşteptau ca Li-chi să se simtă foarte încântată de toate acestea şi mândră de a deveni soţia unuĭ duce, ea le zise deodată:

— Acum lăsaţi-mă singură!

Se simţea în adevăr foarte obosită de acele discursurĭ linguşitoare prin care i se glorifica căsătoria sa cu Ta-jiu. Si-Chi avea acum nevoe de puţină singurătate şi de a nu fi turburată de nimenĭ câteva minute; voia de altfel să vadă dacă florile sălcieĭ plângătoare căzuseră toate şi dacă portocaliĭ înfloriseră sau dacă Chang nu-ĭ trimisese poate o altă scrisoare pe liniştitele unde ale laculuĭ; dar pe lac nu se vedeau decât trandafiriĭ şi frunzele tremurânde ale plăpândelor «nimfee».

La ordinul eĭ, cameristele plecară; una dintre ele însă se întoarse numaĭ decât şi iĭ spuse că un servitor străin doreşte să'ĭ vorbească.

— Aduceţi-l aci! — porunci ea cu resemnare.

Imediat intră un tânăr, îmbrăcat cu o haină lungă şi în cap cu o pălărie mare de paie, care iĭ ascundea întreaga-ĭ faţă. Indată ce uşa fu închisă, el îşĭ scoase pălăria şi făcu o

adâncă salutare. Li-Chi, uimită, recunoscu atuncĭ în persoana servitoruluĭ pe însuşĭ iubitul eĭ Chang. Pentru moment ea nu'şĭ crezu ochilor, dar când Chang se repezi la dânsa şi o strânse cu putere la piept, sărutând-o de repeţite orĭ - aşa cum numaĭ douĭ tinerĭ înamoraţĭ se pot săruta,—Li-Chi se convinse că se află într'adevăr la sânul iubituluĭ-său.

Venise pentru a o salva şi a o duce cu dînsul departe, departe, unde vor putea găsi adevărata fericire.

— Cum aĭ putut ajunge pînă aicĭ? îl întrebă Li-chi, surâzând de bucurie.

— Iubita mea,—zise Chang răsucindu-şĭ nasturiĭ dela haină — m'am travestit ca servitor şi când ajunseĭ la uşa săleĭ unde se dădea banchetul, fiind toţĭ ocupaţĭ, nimenĭ nu mi-a dat atenţie. Profitând de aceasta, mă furişaĭ după paravanul unde se făcuseră preparativele pentru masă şi încet-încet am putut ajunge, neobservat de nimenĭ, pînă accolo unde mă intâlniră treĭ servitoare.

— Şi aceastâ haină? întrebă Li Chi arătând tunica de pe dânsul.

— Am găsit-o din întâmplare după acel paravan! Şi acum, iubita mea, cum te veĭ travesti tu? Trebue să te furişezĭ ageră ca o pisică, până la paravan, vom traversa sala banchetuluĭ şi vom eşi apoĭ în grădină prin poarta din mijloc, pe urmă vom merge fără grijă până la casa grădinaruluĭ.

Cu o aruncătură de ochĭ prin cameră, Chang zări o îmbrăcăminte a uneĭ bătrâne servitoare şi luând-o numaĭ de cât îĭ trebui Li-Chi-eĭ numai un minut ca să se îmbrace cu ea. Singurĭ pantofiĭ îĭ rămăseseră descoperiţĭ şi Chang observă:

— Ce importă? răspunse Li-Chi, radiind de fericire; eu voĭ întrebuinţa atâta agerime şi uşurinţă, în cât nimenĭ nu mă va putea recunoaşte!

Şi Li-Chi, dădu luĭ Chang caseta cu giuvaere. Chang nu trebuia să ia aceea casetă pe care bătrânul Ta-Jiu o dăruise Li-Chi-eĭ, dar se vede că dânsul nu cunoştea conţinutul preţioaseĭ casete, şi nu avea de alt-fel timp pentru a întreba ce conţine!

— Florile salcieĭ plângânde, sunt toate căzute acum la pământ, scumpa mea iubită; vom fugi de acum iute ca şi vântul, dacă nu vom fi observaţĭ, zise Chang cu oare-care bănuială.

— Şi dacă tatăl meu, mă va prinde? întrebă Li-Chi.

— N'avea teamă! Eu am rugat dinainte pe ceĭ 4 uriaşĭ aĭ laculuĭ, de a nu lăsa pe nimenĭ să ne poată lua înapoĭ. Şi dacă cine-va va putea ajunge până la noĭ, când vom fi în pericol, aceĭ uriaşĭ ne vor schimba în două stele strălucitoare, sau poate în doĭ porumbeĭ! decĭ fiĭ curagioasă şi ţine în minte cele ce ţi-am spus!

— Singurul lucru ce'l voĭ purta în minte, este acela de a nu mă separa de tine nicĭ odată! răspunse Li-Chi cu duioşie.

După ce au trecut fără grije grădina, Chang conduse pe iubita sa şi trecând peste puntea de pe lac, el o ţinea de mână, întocmaĭ cum fac mamele cu copiĭ ceĭ micĭ. Dar micile picioruşe ale Li-Chi-eĭ, precum şi greutatea extra-ordinară a caseteĭ cu giuvaere, nu le permitea a merge cu atâta iuţeală; astfel că de-abia trecură puntea de pe lac, şi eĭ văzură în urmă pe conte, tatăl Li-Chi-eĭ, că galopă cu o mare iuţeală după dânşiĭ, cu un biciu în mână!! Opriţi-vă! opriţi-vă! urla el, apropiindu-se din ce în ce maĭ mult.

— Nimenĭ nu-mĭ va ajuta să arestez pe neruşinatul tâlhar, care mi-a răpit prin vicleşug copila?

Şi învârtea necăjit biciul în aer.

Chang, atuncĭ, puse pe Li-Chi în faţa sa, iar el cu caseta mergea în urmă, pe când, nu departe de eĭ, venea urlând contele, învârtind biciul în aer!! Dar aceĭ bunĭ uriaşĭ, carĭ doreau şi dânşiĭ fericirea şi libertatea celor doĭ înamoraţĭ, şi carĭ văzuseră că contele câştiga tot maĭ mult teren—aproape să'l şi ajungă pe Chang - ziseră:

Dacă îĭ va prinde, îl va bate până la sânge pe Chang şi va face prisonieră pe fiica sa pentru toată viaţa; nicĭ o scăpare nu e posibilă.

Atuncĭ, unul dintre urieşĭ zise: Iĭ vom schimba pe aceştĭ tinerĭ în douĭ porumbeĭ, ce veşnic vor sbura pe cerul albastru; îĭ vom transforma în doĭ porumbeĭ, ce vor purta pentru vecie cu dânşiĭ credinciosul lor amor!

In momentul când contele era gata să pue mâna pe Chang şi a'l trage înapoĭ, caseta cu diamante şi rubine căzu în lac şi pif-paf, Chang şi Li-Chi se schimbară imediat în 2 frumoşĭ şi graţioşĭ porumbeĭ.

Şi chiar în clipa aceea eĭ îşĭ luară sborul, pe când demnitarul rămăsese încremenit de spaimă, şi de această minune neaşteptată. Şi rămase acolo cu ochiĭ perduţĭ în depărtare cu biciul în mână.

Diamantele şi toate pietrele preţioas îşĭ găsiră pacea în fundul lacu luĭ care dintr'o dată deveni neţărmurita mare a Chineĭ, marea Galbenă.

In China acum, după atâtea secole s'a format o societate anonimă, de speculatorĭ englezĭ, pentru a căuta în apă aceea imensa bogăţie. In urmă contele s'a intors acasă inebunit.

Se povesteşte că Chang şi Li-Chi, trăirĭ veşnic împreună, destul de fericiţĭ, ca doĭ porumbeĭ înamoraţĭ. Se maĭ zice apoĭ, că tot cu ajutorul acelor generoşĭ uriaşĭ, eĭ construiră un frumos cuib, în tainicul boschet din grădină, între ramurile de portocal şi salcia plângătoare, sigurĭ că nicĭ cerul, nicĭ pământul, nu-ĭ maĭ puteaŭ despărţi nicĭ odată.

G. Rădulescu-Mlcov

JAMES RIDLEY

O vânătoare de rinocerĭ

Intr'o dimineaţă,—astfel îmĭ povesti preşedintele decedat în urmă,—m'am dus cu cumnatul meŭ Theunissen la vânătoare de rinocerĭ. Ne învoirăm intre noĭ, că orĭ-care din amândoĭ va avea dreptul să tragă o bătae straşnică celuilalt, în cazul când ar proceda cu imprudenţă, saŭ ar lăsa să-ĭ scape vr'o fiară din laşitate.

In dimineaţa hotărâtă, fuĭ tare supărat. Puşca mea cea bună, de care mă serveam de obiceiŭ, avea nevoe de reparaţie, astfel că era nefolositoare. Fuĭ nvoit să iaŭ o armă ce nu-mĭ aparţinea şi a căreĭ ţeavă era tăiată, astfel că efectul împuşcătureĭ suferea o pagubă însemnată din această cauză, prin urmare un foc asupra unuĭ rinocer, trebuia să rămână aproape fără efect. Curând deterăm cu ochiĭ de treĭ animale din această specie. Eraŭ din soiul teribililor rinocerĭ negri: două femele şi un mascul.

Urmărirea celor douĭ dintâĭ o luă cumnatul meŭ asupra-şĭ, în timp ce eŭ voiam să cerc a ucide tauruĭ, ca pe urmă să-ĭ ajut luĭ Theunissen în urmărirea celor două femele.

Spre a nu se rătăci, camaradul meŭ trebuia, din când în când, să semnaleze prin focurĭ de puşcă, unde se află.

La început vânătoarea merse bine. Eŭ trecuĭ pe dinaintea rinoceruluĭ meŭ şi de odată săriĭ din şea. Apoĭ mă aşezaĭ astfel, ca rinocerul trebuia să treacă la zece paşĭ departe de mine, aşa că chiar un foc de puşcă atât de şubredă ca a mea, trebuia neapărat să aibă efect mortal.

Nicĭ succesul nu întârzià. Giganticul animal căzu în joc. Indată încălecaĭ pe cal şi galopaĭ în direcţia din care auzisem împuşcătura cumnatuluĭ meŭ. In momentul când ajunseĭ la dânsul, el maĭ trase un al doilea foc asupra celor doĭ rinocerĭ ce eraŭ încă în viaţă. Una din bestiĭ rămase lovită pe loc, în care timp tovarăşa sa nevătămată încă căuta să fugă prin luciul ce în acest loc creştea maĭ puţin des. Eŭ îmĭ puseĭ îndată calul pe goană. Iar cumnatul meŭ maĭ strigă în urmă-mĭ:

— „Să nu descalicĭ în faţa bestieĭ; când te-o vedea, se ia după tine, şi-ĭ foarte teribilă şi îndemânatecă!"

Spre paguba mea, nu dăduĭ nicĭ o importanţă acestuĭ avertizment şi săriĭ de pe cal în faţa rinoceruluĭ şi fugiĭ în curmeziş pe dinaintea sa. Abia mă ză-

ri şi mă şi luă în urmărire cu furie. Fără să tresar câtuşi de puţin, lăsaĭ să se apropie până ce maĭ eraŭ abia vre-o patru metri distanţă între noi şi atuncĭ mă pregătiĭ să trag. Trăgaciul se lovi dar fără să ia foc ; capsa refuză. Spre a pune alta, era prea târziŭ. Bestia era foarte aproape de mine. Prin urmare nu-mĭ rămăses de cât fuga. Spre nenorocirea mea, mi se încurcă piciorul într'un tufiş de spinĭ şi căzuĭ cât eram de lung cu faţa la pământ. In momentul următor îĭ simţiĭ apăsarea cornuluĭ pe spinarea mea. Imĭ apăsa corpul cu putere la pământ, părând că voeşte să mă piseze. Cu iuţeala fulgeruluĭ îmĭ puseĭ toţĭ muschiĭ în mişcare, spre a găsi vre-un mijloc de scăpare. O singură sforţare şi mă aflam cu spatele pe pământ. Chiar în momentul celeĭ maĭ marĭ primejdiĭ nu-mĭ lăsaĭ arma din mână. Indreptaĭ ţeava de a doua a puşceĭ mele spre ochiul animaluluĭ şi trăseĭ. Asta mi-a fost scăparea. Rinocerul sări înapoĭ, se clătină şi căzu la câţiva metri departe de mine, mort la pământ.

In acest răstimp apăru şi cumnatul meŭ la faţa loculuĭ, descălicând la vre-o cincizecĭ de metri departe de mine, apropiindu-se în fugă. El nu crezuse altceva de cât că sunt mort. Dar când veni maĭ aproape şi văzu că mă ridic de jos, îşĭ luă biciul vârtos şi conform învoeliĭ noastre, pentru că nu i-am luat în seamă avertizmentul, începu a-mĭ căra cu acest instrument de pedeapsă.

Nu slujiră la nimic nicĭ vorbele bune, nicĭ chiar mărturisirea mea, că sunt deja destul de zdrobit şi sgâriat de spinĭ şi copite.

A trebuit să staŭ sub un stufiş până să mă reculeg, după ce el încetă de a mă bate...

I. Sarvary

Copiii sălbaticĭ

O cunoscută legendă spune că Romulus şi Remus, întemeetoriĭ Romeĭ, părăsiţĭ în leagăn, pe Tibru, aŭ fost tîriţĭ de curent până la picioarele munteluĭ Palatin. Uneĭ lupoaice ce trecea pe acolo, îĭ fu milă de copilaşĭ şi îĭ lăptă până ce fură descoperiţĭ de un păstor.

Dobitoacele ştiŭ, într'adevăr, că copiiĭ sunt nevinovaţĭ şi nu pot face răŭ, şi s'a văzut cum se pretează jocurilor şi chinurilor lor. Tot aşa, frica pe care o simt copiiĭ în faţa dobitoacelor depinde de educaţia ce primesc. Sunt foarte multe exemple de fiare crescute la un loc cu copiiĭ.

Soarta celor doui primĭ romanĭ nu pare decĭ atât de neadevărată, şi istoriciĭ secoluluĭ al XVI-lea ne-aŭ lăsat povestirĭ minunate în această privinţă.

Astfel se povesteşte că, în 1563, se uciseseră vre-o zece lupĭ în pădurea Ardenes, când se văzu venind o lupoaică urmată de un copilaş despuiat, în vîrstă de vre-o 7 anĭ, care, sălbatec, voia să se arunce asupra vânătorilor.

Se ştie, sigur, că copilul din Ardenĭ fusese părăsit în pădure de o mamă nenorocită, care nu-l maĭ regăsise când venise să-l caute.

Se maĭ ştie că acest copil al pădureĭ păstrase o putere magnetică a căreĭ acţiune se exercita asupra animalelor în tovărăşia cărora îşĭ petrecuse copilăria.

Ajuns păstor, turmele luĭ eraŭ la adăpost de cruzimea lupilor, numaĭ prin faptul că le păzea el. Era destul, de altfel, să-şĭ treacă mâna udă de scuipat pe spinarea uneĭ oĭ saŭ uneĭ vacĭ, pentru ca aceasta să nu se maĭ teamă de lupĭ.

Vine pe urmă povestea micului sălbatec găsit în landgraviatul Hessa, tot un copil crescut de o lupoaică. Adus în faţa duceluĭ—scrie un istoric—umblă în patru picioare, ca un lup ; apoĭ începu să fluere şi să urle ca o bestie, dar prinţul, descoperind la dânsul câteva trăsăturĭ de faţă omenească porunci să fie hrănit câtăva vreme printre oamenĭ. Aci începu să vorbească şi putu povesti cum fusese îngrijit de lupoaică.

Prinţul Trubet-koi crescându-şi copilul între lupĭ, alăturĭ cu omul-natură

Cu toate progresele civilizaţieĭ, un adevărat Robinson fu descoperit la începutul secoluluĭ trecut, în Franţa.

Intr'o pădure din departamentul Tarn, în anul 1797, fu zărit un copil, cu desăvârşire gol, care fugea la vederea oamenilor.

Curiozitate publică fu aţâţată ; copilul fu urmărit şi se constată că se hrănea cu ierburĭ şi rădăcinĭ. Se încercă prinderea luĭ, dar în zadar.

Peste doui anĭ, treĭ vânătorĭ îl regăsiră şi se puseră în urmărirea luĭ. Crezu că le poate scăpa urcându-se într'un copac ; fu prins însă şi, cu toată împotrivirea, fu dus la oraş şi dat în îngrijirea uneĭ văduve. Fugi însă în curând.

La începutul luĭ 1800, reîntorcându-se de data asta de bună-voie printre oamenĭ, intră în casa unuĭ văpsitor.

Sălbatecul acesta, a căruĭ origină n'a putut fi nicĭ odată lămurită, era nalt, slab, dar destul de bine conformat. Părea a fi de vre-o 11—12 anĭ.

In primele zile nu vru să sufere nicĭ o haină pe dânsul; le rupea, când nu le putea scoate altfel. Nu voia să se culce în pat, dar în cele din urmă se obişnui. Nu mânca de cât cartofĭ, nucĭ saŭ castane crude şi, ca maimuţele, mirosea mâncările ce i se dedeaŭ. Singura luĭ preocupare era să mănânce.

După ce fu dat în îngrijirea maĭ multora, un doctor îĭ luă, şi se devotă educaţieĭ luĭ, silindu-se să facă din el un om. Dar Victor—aşa fusese botezat—era refractar la orice dezvoltare intelectuală şi rămase om-copil.

A murit la 1828 fără să fi învăţat să vorbească.

Te întrebĭ prin ce minune copilul acesta părăsit din pruncie, putea trăi în pădure şi rezista tuturor intemperiilor şi aĭ fi pornit a crede că e o glumă, dacă documente oficiale n'ar atesta existenţa acestuĭ Robinson sălbatic.

IN MUNȚII ARDEALULUI

Drumul la Câmpenĭ și Vidra

Vizitarea întregilor munțĭ apusenĭ aĭ Ardealuluĭ cu toate minunile naturiĭ așezate într'înșiĭ și cu toate punctele istorice, ce vorbesc de virtuțile strămoșilor și părinților noștri, se face din *Abrud*.

Aicĭ în Abrud găsim totdeauna însoțitorĭ veselĭ în aceste excursiĭ, precum și trăsurĭ pentru parcursul drumuluĭ, trăsurĭ destul de bune, deși nu se pot asemăna cu ale muscalilor bucureștenĭ.

La Câmpenĭ

Lăsând Abrudul, unde zilnic se vede chipul frumos al buciumanelor în admirabilul lor port, drumul trece prin comuna Abrudsat, în fața bisericiĭ și școaleĭ romăno gr.-or., mărturiĭ viĭ a hărnicieĭ părintele Iosif Comboș și tae dealungul comuna *Cărpeniș*, obârșia tovarășilor luĭ Horia, Cloșca și Crișan. Inaintând pe malul drept al văiĭ Abruduluĭ, vecĭnic turbure, împrejmuită de munțĭ păduratecĭ și trecând pe lângă cele două bisericĭ româneștĭ, unită și ortodoxă, ce staŭ ca niște sentinele de ambele părțĭ ale drumuluĭ, ne depărtăm tot maĭ mult de ținutul băieșesc al munților apusenĭ, afundându-ne în adevărata *țară a Moțuluĭ*. Aproape de revărsarea văiĭ Abruduluĭ în râul Arieș, ale căruĭ unde se înfioară spasmodic, primind în apa-ĭ cristalină această tulbureală, drumul cotește la stânga și suntem la *Câmpenĭ*.

Aicĭ orĭce călător se oprește. Nicĭ nu se poate altcum. Cine ar putea trece maĭ departe, fără ca să admire un moment acest cuibușor al adevăraților moțĭ cu chipul lor frumos dacic, bărbațĭ și femeĭ în portul lor simplu dar de o frumusețe originală aproape neîntrecută? Și ar fi și maĭ mare păcat a trece prin Câmpenĭ și a nu te împărtăși de ospitalitatea sinceră a fruntașilor aceșteĭ comune, între carĭ avocatul dr. Zosim Chirtop și protopresbiterul Romul Furdui. Câmpeniĭ înainte cu 6 anĭ a fost aproape total distrus de un foc teribil, astăzĭ în locul ruinelor de pe urma foculuĭ, să înalță clădirĭ, carĭ rivalizează în frumusețe. Are 2 bisericĭ și 2 școale româneștĭ bine întreținute, institut de banĭ: *Doina* și Casină românească.

Intrarea în adevăratul cuib al moților, în creeriĭ munților apusenĭ, la plaiurile simte pentru toată suflarea românească,unde saŭ născut și leagănat ceĭ doĭ eroĭ aĭ libertățeĭ: *Horea* și *Iancu*, se face din Câmpenĭ pe o șosea bine întreținută, ce duce spre vest, și care a fost croită și pusă în lucrare de însușĭ Iancu, pentru a deschide comunicația muntenilor spre Câmpenĭ.

Abia am trecut pe lângă pivnița de însemnătate istorică, amintită în istoria luĭ Densușanu în nex cu istoria Revoluțieĭ luĭ Horea, și drumul urcă pe o întindere de 1 și jum. klm., până în vârful dealuluĭ „Munceĭ". De aicĭ putem admira încântătoarea poziție a comuneĭ Câmpenĭ, scăldată în undele cristaline ale Arieșuluĭ și umbrită de pădurea de brazĭ, „*Podurĭ*", ce se înalță maestos în fața pe malul drept al Arieșuluĭ. La stânga se vede comuna fruntașe *Sohodol*, cu casele resfirate pe o întindere colosală; un deal de marmoră cu o interesantă peșteră, numită „*Lucia*", cu multe și frumoase vederiĭ pe care, cel maĭ mare romancier ungur, Iòkay, a făcut-o subiectul unuĭ roman al săŭ; și la o adâncime de 100 metri, Arieșul luptând într'un zgomot asurzitor cu zăgazurile de stâncĭ, ce parcă vreaŭ să-l oprească în cale.

La o depărtare de 4 kil. de la Câmpenĭ, unde se împreună cele două râurĭ: *Arieșul mare* (care vine de la Scărișoara și Albac), și *Arieșul mic* (care vine de la Vidra) drumul se ramifică unul pe valea strâmtă a Arieșuluĭ mare, până la Scărișoara, și altul pe valea maĭ largă a Arieșuluĭ mic până la Vidra-de-sus.

La Vidra

Trecând Arieșul mare, drumul duce pe malul stâng al Arieșuluĭ mic, prin comuna Ponorel la Vidra, în depărtare de 16 klm. de la Câmpenĭ.

Vidra e o comună puternică românească cu patru (4) bisericĭ și școale bine întreținute, având fondurĭ frumoase bisericeștĭ. Ca comună politică e împărțită în două, numindu-se: Vidra-de-jos și Vidra-de-sus.

Intreaga comună își are casele frumoase din lemn, resfirate pe o întindere de peste 30 de miĭ jug. catastrale. Locuitoriĭ Vidreĭ peste 6 miĭ, sunt foarte simpaticĭ chipeșĭ și ospitalĭ, dar portul lor românesc e aproape cu desăvârșire pierdut.

In ocupațiunea lor principală: ciubăritul, eĭ străbat toate ținuturile țăreĭ noastre până departe în josul Banatuluĭ, importând obiceiurĭ străine munților noștri și îmbrăcând porturĭ foarte învârstate. Eĭ se ocupă și cu diferițĭ ramĭ de alte meseriĭ, între carĭ, cu deosebire, cojocăritul. Altcum sunt oamenĭ foarte deștepțĭ, ceĭ maĭ mulțĭ științorĭ de carte. Staĭ foarte bucuros de vorbă cu eĭ. Sunt foarte comunicativĭ, dar numaĭ după ce aŭ încredere deplină că cel ce stă de vorbă cu eĭ e„de-al lor" (român), o notă caracteristică aceasta tuturor muntenilor noștri..

Călătorul în drumul săŭ spre Vidra, aproape la fiecare pas e surprins de frumusețele natureĭ, par'că anume așezate de Dumnezeŭ, în aceste plaiurĭ strânse între stâncĭ puternice, unde ochiul poate străbate numaĭ albastrul Ceruluĭ.

In calea noastră, la o mică cotitură, unde pârâul Slatiniĭ aleargă săltăreț în apele Arieșuluĭ mic, vom afla, ca un fel de minune a natureĭ un deal, a căruĭ coaste sunt ținute de nenumărate case de melcĭ petrificațĭ. Probabil întreg dealul e alcătuit din casele acestor animale, se și numește „*Dealul de melcĭ*". In fața acestuĭ deal, peste râŭ, ochiul mi se desfătează în un frumos peisaj de munte. Câteva stâncĭ pleșuve de calc se înșiră într'o neorânduială poetică, ca un timbru pronunțat de sălbătăcie. Ceea ce dă o deosebită vioiciune acestuĭ peisaj, e un pârâŭ de munte, care de la o înălțime de peste 20 m., se aruncă peste un părete de stâncă, făcând un zuzet puternic și trezind liniștea codrilor din apropiere. Acesta e „*Cataractul de la Vidra*", cum îl numesc Moțiĭ noștri. Apa ce formează acest „Cataract"—cel maĭ mare din Ardeal—isvorește abia de la o depărtare de 100 m., de sub poalele munteluĭ „*Peatra albă*", care privit din vale, ni se prezentă ca un mur uriaș, înalt de 1000 m., peste nivelul măreĭ. In căldurile marĭ cascada aceasta e des cercetată de turiștĭ, ca loc de recreație.

Dar cel maĭ prețios monument ce-l aŭ Vidrele e „*Casa luĭ Iancu*", la o depărtare de 2 klm., de la cascadă și de la dealul de melcĭ.

Este clădită de bârne, ca și celelalte case de munte și acoperită cu șindrile. La poartă, maĭ de mult, se înălțaŭ falnic 2 plopĭ, ca doĭ paznicĭ, sădițĭ de mâna luĭ Iancu.

De această casă călătorul se apropie cu dragoste de pietate, desvelindu-șĭ cu smerenie capul, căcĭ în ea a stat odinioară leagănul celuĭ maĭ mare și maĭ epocal eroŭ al neamuluĭ nostru. Aicĭ și-a petrecut Iancu copilăria-ĭ veselă, iar maĭ târziŭ, ca june, revenind din lumea mare cu dorul libertățeĭ în sân, marele și nobilul săŭ suflet aicĭ a făurit planul de a elibera poporul român de sub cătușile iobagieĭ.

Casa, astăzĭ e proprietatea Asociațiuniĭ, testată împreună cu toată averea de însușĭ Iancu; e bine îngrijită, doar stâlpiĭ cerdacuuluĭ dacă sunt cingărițĭ, căcĭ fiecare vizitator își ține de o dorință scumpă a-șĭ tăia o schiță, păstrând-o ca scump clenodiu. Maĭ aniĭ trecuțĭ,—după zdrobirea pietreĭ libertățeĭ din Câmpul Blajuluĭ — mâinĭ sacrilege aŭ încercat să arunce în flacărĭ și casa luĭ Iancu, dar fără succes. Norocul păcătosuluĭ a fost, că perzându-se în întunerecul nopțiĭ a scăpat de moartea sigură ce i-ar fi dat-o Moțiĭ răzbunătorĭ. Casa luĭ Iancu va rămânea pentru totdeauna proprietatea națiuniĭ. Asociațiunea a luat hotărârea, să nu o înstrăineze nicĭ odată.

Șoseaua ce duce dealungul Vidrelor se continuă maĭ departe, până se lovește în coastele munteluĭ „*Găina*", de nude drumul maĭ departe se face pe jos, orĭ călare.

Muntele „Găina" se înalță spre miazăzi-apus de la Vidra, hotar între ținutul Moților, între Zărand saŭ ținutul Crișuluĭ.

Departe de locuințe omeneștĭ, în singurătatea codrilor străvechĭ de brazĭ și fag, „Găina" este unul dintre ceĭ maĭ frumoșĭ munțĭ aĭ Ardealuluĭ, iar numele eĭ a străbătut departe peste hotarele țăreĭ

noastre, din cauza aşa numitului ,,*târg de fete*".

Istoria cu târgul de fete a născocit-o străinii duşmani ai neamului nostru, cercând să ne prezinte ca un popor de sălbatici. Fapt e că pe ,,Găina", fiecare an, în prima Duminecă după Sân-Petru, dacă Sân-Petru cade Duminecă, Lunia, Marţea ori Mercurea din săptămână—dacă cade pe altă zi, în Dumineca a 2-a după Sân-Petru—se ţine un târg, unde adunându-se Moţii şi Crişenii, bătrâni şi tineri, se vând şi se cumpără deosebite obiecte necesare în economia de câmp şi de casă.

Toţi cei ce cercetează târgul din ,,Găina", se prevăd cu merinde, şi aici pe pajiştea verde, la sunetul lăutarilor veniţi din munţi şi din Zarand se încinge totdeauna un joc şi voe bună, la care iaŭ parte toţi fără deosebire de port şi de domnie.

Cel ce vrea să viziteze târgul din ,,Găina", cu o zi înainte soseşte în Vidra de sus, fiind oaspele familiei Gomboş, cea mai fruntaşă familie, de aproape înrudită cu familia Iancu. Aici totdeauna şi ori-cine, cunoscut şi necunoscut, e bine primit—aşa e obiceiul de vechime al acestei sfinte familii—iar în zori de zi pe cai mărunţi de munte, ori ,,pe pedes apoestolorum" toţi în voie bună, pleacă pe cărările din munte, ce se aştern prin frumoase păduri de fag şi fâneţe bogate, tăiate de izvoare şi ţirae cu apă curată şi limpede ca cristalul, şi după un drum de 2 ore apare ,,Găina" impunătoare şi tainică. Pe podeiul din vârful muntelui se găseşte un monument de piatră cu o inscripţie spălăcită, ridicat în amintirea călătoriei împăratului Francisc Iosif I, care la invitarea lui Iancu, în 1852, a cercetat şi ţara Moţilor, trecând peste ,,Găina". De sus de pe culmea muntelui ni se înfăţişează una din cele mai măreţe şi admirabile priveliştĭ, până departe peste munţi şi văi.

La marginea hotarului Vidrei-de-sus este locul numit ,,*Valea Crişului*", unde s'a adăpostit Iancu, în vara anului 1848, după adunarea din Blaj, urmărit fiind de prefectul judeţului Alba-inferioară, însoţit de o companie de honvezi.

Intre hotarul comunei Vidra-de-sus şi a comunei Criştior din fostul comitat al Zarandului se află muntele ,,*Curcubeta*", în apropierea căruia este un foarte frumos şi adânc lac de munte.

In partea nord-ostică a muntelui ,,Curcubeta", este ,,Piatra grăitoare", numită aşa, fiindcă aici echoul repetează de mai multe ori un cuvânt constătător din mai multe silabe.

Sub această ,,Piatră grăitoare", se poate vedea—o *grădină cu straturi*, pe care nimenea nu o îngrijeşte, dar în care se văd perfect straturile, pe cari în tot anul se produce ceapă.

Legenda spune, că asta ar fi grădina unui domn de pământ din Zarand, care nu respecta sărbătorile româneşti şi care pe timpul iobăgiei a silit românii iobagi să lucreze la grădină în ziua de ,,*Precup*"; urmarea a fost că D-zeŭ a trimis un viscol puternic, care a luat în văzduh grădina aşa cum era cu straturi şi trecând-o peste muntele ,,Curcubeta", a aşezat-o sub Piatra grăitoare, unde stă şi azi, ca mărturie vie a schingiuirilor, ce le îndura poporul nostru, pe vremea iobăgiei.

Drumul la Vidra, din Abrud se face aproape în 4 ore. Frumuseţile naturale, monumentele de însemnătate istorică şi sfinţenia locurilor însă, în drumul acesta lung şi obositor, înseninează sufletul şi călătorul nici odată nu se simte obosit de drum.

Din «Foaia Noastră». **Ioan Simu**

DIVERSE

Există în China o floare care în timpul nopţei e albă şi roşie la luciul razelor solare.

* * *

In Belgia s'a făcut un concurs de cocoşi din acea ţară.

«Chanteclerul», care ţine mai mult timp şi cu mai multă sonoritate cântecul său, este acela care e clasificat cel dintâi.

* * *

După o informaţie publicată de către o comisie din Berlin, se află cel puţin 1256 milionari în capitala imperiului german.

* * *

In Australia se zice că se consumă cel mai mult ceai. Cantitatea medie consumată de un locuitor este de 7 libre pe an.

* * *

Regina Matilda, soţia lui Wilhelm Cuceritorul, avea mare răbdare. In biblioteca castelului din Bayeaux se află o pânză de 60 metri, brodată de regina cu diferite culori, reprezentând episode de războĭ. Broderia conţine 623 persoane, 22 cai, 55 asini, 505 animale diverse, 41 corăbii, 37 edificii şi 49 arbori; în total 1512 figuri.

Este veche, dar cu toate acestea coloarea lânei se menţine ca întâi.

FEMEILE PERSANE

Mahomet a fixat locul femeei printre sclave; din cauza aceasta în Persia nimeni nu se gândeşte la educaţia sau la instrucţia ei; cele mai multe din femeile din burghezie nu ştiŭ nici să citească, nici să scrie.

Când fata atinge vârsta de doisprezece ani, este măritată. Fetele sărace, dar drăguţe, se mărită civil pe un timp determinat.

Femeile persane duc o viaţă foarte penibilă; bărbaţii lor le tratează ca vite de muncă. Un persan sărac va plânge întotdeauna mai mult moartea unui măgar al său, decât aceea a femeei sale. Un bărbat când întâlneşte în stradă pe femeia sa, pe mama sau pe sora sa, nu trebue nici s'o salute, nici să-i vorbească, căci femeia este o fiinţă josnică, de dispreţuit, murdară şi inferioară.

Totuşi, în multe ocaziuni şi în timpuri de turburări, femeile au jucat un rol important în Persia.

O persană bogată cu costum brodat şi împodobită cu magnifice bijuterii

După dreptul canonic musulman, ele nu trebue să fie judecate de către tribunale; pe străzi, în public, nu-i este permis nimănui să bată o femeie.

Femeile persane umblă acoperite, şi sacrilegiul de-ai ridica «şadurul» ar fi pedepsit imediat de către mulţime.

Imbrăcămintea unei femei în casă şi afară este cu totul diferită.

Când ies, persanele îşi pun şadurul negru, de mătase saŭ lână, nişte pantaloni bufanţi cari se termină cu ciorapi foarte scurţi şi pantofi de piele foarte disgraţioşi.

In casă, din contră, poartă jupe scurte de mătase brodate cu aur. Umerii sunt acoperiţi cu un fel de

camizol (pirkhan) lung până la fustă; pe de-asupra vine o cămaşă de mătase saŭ de lână (nimitane); în sfârşit, peste tot un scurt corsaj de mătase brodat cu aur (rakht).

Un alt obiceiŭ care predomină la femeile persane este fardarea, lucru de care cea maĭ mare parte din ele, foarte frumoase, ar putea să se dispenseze.

Femeĭ persane din popor.

Vetor

Regină de-o zi
IN ŢARA SOMALILOR

— Urmare —

V

Toţĭ se apropiaseră de grupul format de Courville şi ceĭ doĭ prietenĭ.

— Să ne reîntoarcem la locul nostru de popas, unde vom delibera în linişte ; pe d-ta d-le Palangrotte dacă voeştĭ are să te ducă.

— O! câtuşĭ de puţin; cred că voiŭ putea să vă urmez.

— Nu. Să nu facĭ copilăriĭ, vom maĭ avea încă nevoe de curagiul şi prezenţa d-tale de spirit.

— Fie, atuncĭ să mă transporte! zise Taxile cu un ton de rege al feerieĭ.

— Torix şi cu mine, zise Tartyfume, o să-ţĭ slujim de palanguin.

Peste zece minute Landrin şi cu totă lumea puneaŭ piciorul pe puntea corăbieĭ unde îĭ aştepta o veste rea :

Nour, şoferul somal dispăruse. Lanţurile cu care i se legaseră picioarele, eraŭ slabe, aşa că pentru el fusese jucărie a le desprinde şi a scăpa.

— Pungaşul s'o fi ascuns în vre-un colţ! zise Landrin ; dar cum stâncile nu aŭ nicĭ o eşire pe câmp, se va întoarce dacă nu vrea să moară de foame.

— Numaĭ de nu s'ar fi suit pe platformă, după ce ne-a văzut pe noĭ scoborând, zise Courville.

— Bine, şi de acolo, ce să facă?

— Să dea semnale.

Landrin fu obligat să convină, că din acest punct de vedere, dispariţia luĭ Nour, constituia o complicaţie de temut. Incepuse chiar să discute cu ofiţeriĭ luĭ asupra celor ce era de făcut, când apăru Celesta Corniau care venind drept la el, strigă :

— Dar pe bordul d-voastră nu se mănâncă, d-le?

Această întrebare provocând un rîs general, d-na Cigon era să se supere. Comandantul, din fericire, porunci sa se servească pentru dejun, şi femeia văpsită se potoli.

Palangrotte fu pus în pat de Tartyfume. Torix alergă să ia ştirĭ de la Micşunica.

Când ajunse în cabina copileĭ, Blanchette, cu capul rezemat de umărul d-reĭ Angerolles, dormea de-a binelea, în braţele tinereĭ fete, care şi ea, doborâtă de oboseală, adormise fără grije de primejdia ce împresura pe naufragiaţi.

Tabloŭ splendid, în faţa căruia marinarul rămase extaziat. Ca un hoţ, Torix se aplecă spre copil, abia reţinându-şĭ respiraţia, şi roşu de atâta îndrăzneală puse un sărut repede şi uşor pe rana Micşunichiĭ.

Nicĭ copila, nicĭ artista nu se deşteptară. Atuncĭ Torix, radios, eşi din cabină în vârful picioarelor, închise uşa binişor şi se aşeză la pândă, fără măcar să observe că Celesta Corniau, se uita la el şi-l examina cu ochiĭ marĭ.

Sta ca o strajă la postul luĭ, nemişcat, depărtând cu un gest, pe orĭ cine, ale căruĭ apucăturĭ ar fi putut turbura somnul aceleia pe care o păzea, când veni să-l cheme din partea luĭ Landrin.

Foarte disciplinat, şi considerându-se ca un subordonat al comandantuluĭ, nu consimţi cu toate astea a părăsi numaĭ de cât postul luĭ, de cât cu condiţie de a fi înlocuit de un marinar, căruia îĭ porunci să nu lase pe nimenĭ a face gălăgie în jurul Jeaneĭ şi a Micşunichiĭ.

Când ajunse lângă Landrin, care era în tovărăşia luĭ Vaillant, a luĭ Courville şi a altor ofiţerĭ, se aşeză la masa maĭ la coadă ; departe urechile indiscrete, fu poftit a se aşeza la masă pentru dejun, lângă sergentul major.

Dar el, zăpăcit de atâta cinste, se împotrivea.

— Şi d-ta eştĭ un băiat bun, un marinar discret, îĭ zise comandantul, şi nu maĭ face fasoane, avem nevoe şi de părerea d-tale.

Torix, la aceste cuvinte, îşĭ privi braţele, copilăreşte, ca şi cum ele eraŭ singura părere de care era capabil.

Această mişcare nu scăpă ofiţerilor carĭ începură a zâmbi.

— Ia loc, adăogă Landrin; nu avem vreme de pierdut. Fuga luĭ Nour, dacă din întâmplare va câştiga largul, e evenimentul care trebue să ne îngrijească maĭ mult. Imĭ place să cred însă că nu va putea părăsi aceste stâncĭ fără a nu fi zărit. Pentru aceia am şi trimis patru oamenĭ pe platformă, cu însărcinarea de a supraveghea.

— Acum trebue să fie departe, zise Torix.

— Aşa crezĭ d-ta?

— Aceştĭ banditĭ aŭ o mulţime de şurupurĭ de carĭ noĭ habar nu avem.

— Ştiĭ d-ta ceva?

— Nu, dar cred, sunt aproape sigur.

— Pentru ce?

— Nu ştiŭ. Asta este ideia mea. El trebue să fi fugit ca să se ducă să-şĭ caute toată banda. Se va spune că vaporul este plin de argint şi că sunt şi femeĭ, frumoase ; şi atuncĭ... înţelegeţĭ, aceştĭ turcĭ carĭ pot avea 25 de neveste...

Torix vorbind astefel, se înfioră. Gândul că d-ra Angerolles şi Micşunica eraŭ în pericol de a fi răpite de aceştĭ îngrozitorĭ Somalĭ, îl chinuia amar.

— In acest caz, zise Vaillant, care auzind pe Torix, simţi şi el o grije ciudată, trebue să luăm imediat măsurĭ.

— Da, da, adaogă repede Courville turburat şi el până în suflet.

— Eşti de părere să ne mărim paza pe vapor?

— Nu. Din înălţimea zidurilor care îl domină, Somalii ne-ar prăpădi· fără a risca de a pierde un om.

— Prin urmare, reluă Landrin, eşti de părere ca şi mine, că este neapărat urgent de a transporta cartierul nostru general pe platformă?

— Bine înţeles.

— Va fi practic?

— Din ce punct de vedere? întrebă Vaillant.

— Pentru că avem răniţi, femei, vr'o doi-trei bătrâni, o copilă adorabilă.

— O! aceasta, căpitane, zise Torix, cât voiŭ fi în picioare..."

— Bine, dar afară de aceasta, căldura are să fie îngroitoare; bucatele se pot strica. In sfârşit, cât timp vom·perde ca să mutăm numai proviziile noastre, dar încă puştiile Cook, cartuşele? Aceasta poate ţine opt zile, şi înainte de opt zile, Somalii...

— Ce are a face! zise Courville! nu e vreme de stat pe gânduri!

— Sunteţi toţi de părerea mea, d-lor?

— Da, da, toţi suntem.

— Ei, dacă e aşa! să isprăvim masa, şi apoi la lucru!

— Atunci, comandante, renunţi de acum şi deja, zise Courville, de a ajunge la Meurka saŭ Zanzibar?

— Dacă n'am avea 11 nenorociţi pe cari i-am semăna aproape morţii în drumul nostru. Ce, vrei să-i lăsăm aci?

— A! nu! cu nici un preţ! răspunse cocoşatul.

— După părerea mea· ne-ar trebui 4 zile pentru a ajunge la Meurka, unde am găsi de altmintrelea o siguranţă relativă.

— Şi încă, adăogă Vaillant, cu condiţie a nu avea de combătut pe Somali.

— Oare aceşti sălbatici sunt aşa de temut, după cum vă aud spunând de eri încoa?... întrebă al treilea locotenent.

— Da şi nu, răspunse Courville.

— Ia să ne socotim efectivul nostru, zise Georges Vaillant; putem scoate la lumină vre-o 60 de puşti.

— Nu, dragul meŭ domn, nu, rectifică Barrisson. Dacă plecăm numai de cât, un sfert din trupa noastră, va fi consacrată a duce răniţi.

— Aşa e!

— Vor mai rămâne 40 de combatanţi.

— Este destul, negreşit!

— Şi putem ţine pe africani la o distanţă destul de respectuoasă.

— Foarte bine, dar noaptea?

— Noaptea vom face cu rândul; marinarii noştri sunt învăţaţi. Pentru mai multă siguranţă, noi nu vom părăsi bordul mărei, ca să nu ne lăsăm prinşi, adăogă Courville.

— Dar d-ta ce zici, Torix?

— Mie mi-ar place mai bine să rămân aci, în fortăreaţa de sus.

— Iţi este frică? întrebă unul din tinerii ofiţeri de pe bord.

— D-le, răspunse Torix, dând din umeri, cu întrebări de acestea, oamenii cei mai înţelepţi fac prostiile cele mai mari.

— Are dreptate· adăogă Landrin. D-ta, Vernay, să nu mai faci asemenea întrebări.

— Vă rog să mă ertaţi, comandante.

— Rămânând aci, avem speranţa de a vedea apărând o corabie care ne va scăpa, reluă doctorul, pe câtă vreme ne-am duce în faţa unui masacru.

— Fără îndoială, răspunse Torix...

— Şi am perde un adăpost la care Providenţa însăşi pare că ne-a condus.

— Dacă, la noapte, câte-va mii de Somali s'ar năpusti asupra noastră, reluă Torix, nu ar fi nimic de făcut.

— Ia mai lasă!

— Aţi ucide două trei sute, dacă vrei, dar restul v'ar zdrobi, mai spuse iar parizianul din Auvergna.

— Sunt absolut de părerea d-voastră, d-lor, zise Landrin, cu vocea lui de comandant. In ori-ce caz, vom aştepta aci; până se vor vindeca răniţii. până atunci, evenimentele ne vor dicta purtarea.

— Şi apoi... apoi... adăogă colosul· nu vă mai faceţi sânge răŭ, d-le Vaillant. Dacă vă place lupta, vă veţi sătura, eŭ vă spun. Nu e nevoe să ne ducem să căutăm pe Somali; vor veni ei singuri.

— Te pomeneşti, declară cu energie Landrin. Gobert, adună toţi oamenii şi cheamă pasagerii.

In câte-va cuvinte, comandantul explică naufragiaţilor strânşi în jurul lui, că aveaŭ să se transporte în fortăreaţa deschisă pentru câte-va ore mai nainte, şi că pentru un moment, trebuia să ducă bucatele, armele, muniţiile şi chiar pânzele pentru corturile răniţilor şi femeilor...

— Cu ce trebue să începă?

— Cincisprezece oameni, sub ordinile unui locotenent, vor transporta conservele şi toate provisiunile pe cari le vor pune la umbră· cât va fi posibil. Alţi cincisprezece, sub porunca d-lui Barrison, vor întinde corturi pentru răniţi. Noi, d-lor, cu ce rămâne din marinari, ne vom însărcina cu arsenalul.

— Câte puşti să luăm?

— Câte cinci de fie-care om, răspunse Landrin.

— Şi câte cartuşe?

— Nu vom lăsa nimic pe bord, ca în cazul cân Somalii ne-ar năpădi, să nu găsească nici o armă cu care s'ar putea servi înpotriva noastră. Şi acum d-lor, şi d-voastră, la lucru. Pe călători îi rog mai întâi să-şi mute aceea ce aŭ mai scump· saŭ mai bine zis, aceea la ce ţin mai mult.

Pe aceste cuvinte, operaţia începu, şi toată lumea se puse pe lucru, cu toată inima şi speranţa.

Atitudinea hotărâtă a comandantului inspira încredere celor mai disperaţi.

La fie-care călătorie, toţi îşi îndreptaŭ privirile spre orizont. Şi cât puteaŭ vedea de departe cu ochianele, nu zăreaŭ nici un suflet de om.

VI

Cam pe înserat, înainte de a apune soarele, platforma avea o înfăţişare din cele mai pitoreşti.

Alături de un morman de puşti „Gras", se vedea o cantitate normă de pachete, absolut la fel unele cu altele. Eraŭ cartuşele. Alt colţişor se umpluse cu o respectabilă grămadă de pesmeţi, fasole, conserve, sticle cu vin, bere şi rachiŭ.

Dar era departe de a se fi adus tot ce era necesar la hrana a 60 de persoane, cari trebuiaŭ hrănite în timp de o lună, şi poate chiar de două. Eraŭ însă pregătiţi a respinge un atac de al somalilor, mai ales că în ultima expediţie Torix adusese în două rînduri, pe umerii lui ţapeni, două tunuri.

„Acum îi putem aştepta fără grije, zise Landrin.

— Mai cu seamă că vaporul nu este accesibil de cât pe mare, căci stâncile nu aŭ altă eşire, adăogă Vaillant.

Neputând fi încă nimic organizat, pentru a se aşeza pe platformă, echipaj şi pasageri trebuiaŭ să se culce pe bord, afară de vre-o 12 marinari, însărcinaţi cu supravegherea coridorului şi cu paza comunicaţiei între Ocean şi fortăreaţă.

După grozăvia naufragiului din timpul zilei, urmă o noapte delicioasă şi liniştită.

Marinarii s'ar fi crezut la ancoră, în apele liniştite ale vre-unui port, dacă din când în când nu ar fi auzit gemetele răniţilor, bântuiţi de friguri.

Torix, care nu închisese ochii de 48 de ore, se culcase în salon în faţa uşei, în dosul căreia zăcea Micşunica; micuţa nu era de loc bine.

Barisson se ocupase toată ziulica de ea. Temându-se ca Micşunica să nu-şi piardă vederea, venise mai mult de zece ori ca să constatate efectul medicamentelor; cu ajutorul d-rei Angerolles şi cu ale gigantului marinar, care la fiecare călătorie vroia să spue un cuvinţel, dragei lui, devotatul medic îi dase mereŭ îngrijirea lui.

Răul însă făcea mari progrese. Blancheta se plângea de o ceaţă care îi venea pe ochi şi numai cu mângâierile autoritare ale Jeannei, oprea pe copilă să nu se frece la ochi cu mânuţele ei enervate...

La trei saŭ patru cabine mai departe· se auzeaŭ înjurături ciudate, cari turburaŭ liniştea, înjurăturile lui Palangrotte, care se văita şi el de dureri în şale.

La ziuă, Landrin avu cea dintâiŭ grijă să se urce pe platformă, să vadă dacă vre-un pământean nu se arăta pe unde-va.

Nimic încă.

— Este pustiŭ în toată grozăvia luĭ! se gândi comandantul înfiorându-se. Nicĭ o pasăre, nicĭ un animal, nicĭ un om nu se arată.

După ce dete ordin de a se reîncepe transportarea a tot ce era trebuincios pe platformă, Landrin spuse să i se aducă pe Jâ, prizonierul, şi rugă pe Courville a'ĭ lua un interogator, mai amănunţit ca cel din ajun.

Jâ, din clipa când fusese ridicat în sus, de frânghiĭ, nu-şĭ maĭ făcea nicĭ o iluzie despre soarta care îl aştepta. Cu ideile luĭ sălbatice şi trăind în mijlocul popoarelor fără milă, nu maĭ putea fi sigur de altceva de cât de o moarte îngrozitoare.

De aceea fu foarte mirat că nu-l strânsese de gât, ca pe un miel, chiar din prima zi.

Ziua o petrecuse foarte liniştit; i se adusese mâncare îndestulată în închisoarea luĭ, nimenĭ nu venise a'l insulta, a-l bate cum ar fi făcut compatrioţiĭ luĭ dacă ar fi dat peste un european.

Când veni însă să-l ducă în faţa luĭ Landrin, inima i se făcu cât un purice, de frică.

Courville începând însă a-ĭ vorbi, căuta a-l linişti.

— Nu tremura aşa, Jâ, îĭ zise el; aci nu aĭ de ce teme. Oameniĭ ţăreĭ noastre nu făptuesc nicĭ odată omorurĭ de prisos. Pedepsesc pe trădătorĭ, şi ştiŭ să ispăşească minciuna; dar dacă tu răspunzĭ adevărat la întrebările pe carĭ ţi le voĭ face, nu are să ţi se facă nicĭ un răŭ.

Jâ, cam zăpăcit, tăcu.

— Vreĭ să-mĭ răspunzĭ, fără să minţi?

— Da, zise Jâ, care părea că ţine mult la pielea luĭ.

— Aci suntem pe pământul somalilor, nu e aşa?

— Da.

— Ţara asta, e departe de vre-un oraş?

— Nu. La Sultan poţĭ ajunge într'o jumătate de zi.

— Cum îl chiamă?

— Abu-Bakar.

— Este puternic?

— O! da!

— Câte batalioane poate scoate într'o bătălie?

— Maĭ mult de două, nu.

— Cu cine eraĭ tu erĭ dimineaţă, la poalele stâncilor, unde te-am găsit şi te-am prins?

Aci Jâ ezită.

— Vorbeşte! e vorba ca noĭ să aflăm cum să ne purtăm cu tine.

— Eram treĭ de aĭ noştri, şi treĭ războinicĭ gobronĭ, veniţĭ de foarte departe...

— Ce făceaţĭ?

— Nimic, răspunse Jâ tăcând la început, şi plecând ochiĭ.

— Minţi!

Jâ îşĭ plecă capul.

— Cum se face că nu vedem pe nimenĭ nicĭ pe plajă, nicĭ pe coastele de colo?

— Nu ştiŭ!

Pronunţând aceste cuvinte, Jâ, ridică ochiĭ în spre Couvrille, şi în eĭ se citea sinceritate.

— De obiceiŭ, este lume?

— Nu multă, dar este.

— Atuncĭ, se poate presupune că Sultanul a dat poruncă tribuluĭ luĭ, să nu se arate.

— Poate.

— Dar se ştie că noĭ am scoborât pe acest ţărm?

Jâ făcu gestul, arătând că nu ştie nimic.

Courville schimbă câte-va cuvinte cu Landrin, şi când păru că s'a înţeles cu comandantul, reluă:

— Ţie îţĭ plac taleriĭ?

La aceste cuvinte ochiĭ luĭ Jâ scânteiară.

Cocoşatul cel deştept era acum fixat.

Taleriĭ, se ştie, nu eraŭ alt-ceva, de cât talerul austriac cu efigia împărăteseĭ-rege Maria Tereza. Singur el are curs, nu numaĭ în regiunile acestea, dar încă şi în toată Abisinia.

— Eĭ, vezĭ, zise Courville, dacă vreĭ să ne serveştĭ credincios, are să ţi se dea talerĭ mulţĭ, mulţĭ!

— Câţĭ? întrebă Jâ, care se vede, era un băiat practic.

— Două sute... răspunse cocoşatul.

Ochiĭ luĭ Jâ scânteiară din noŭ, dar maĭ puţin ca întâia oară; pungaşul, nu era încântat, după cum se vedea.

— Dacă nu-ţĭ ajunge, adăogă Stefan Courville, să presupunem, că nu am zis nimic; are să te ducă în celula ta.

Efectul acestor cuvinte fu imediat. Jâ strigă:

— Dar în schimb, ce cerĭ?

— Ţi-am maĭ spus: să ne slujeştĭ cu credinţă.

— In ce vor consista serviciile mele?

— Iată: Te voĭ pune în libertate, numaĭ de cât. Te veĭ duce să te informezĭ ce pregăteşte Sultanul contra noastră? Vreaŭ să aflu pentru ce este pustiu în jurul acestor stâncĭ şi carĭ sunt proiectele luĭ Abu-Bakar. Dacă nu ne înşelĭ veĭ avea 200 de talerĭ. Dacă informaţiunile tale ne sunt folositoare, veĭ avea 300.

— Poţĭ să te bizuĭ pe mine, răspunse Jâ.

In momentul acesta, d-ra Angerolles, călăuzită de Torix care avea pe Micşunica în braţe, d-ra Angerolles, cu mersul eĭ de zînă, ajunse pe platformă, unde se întinsese cortul pentru ea. Doĭ marinarĭ cu bagajele, o urmaŭ.

Oprindu-se în faţa cortuluĭ, ea salută pe Courville şi Landrin; aceştia se înclinară respectuos.

Jâ care nu pierdea din ochĭ pe interlocutorul luĭ, se întoarse maşinaliceşte în spre tânăra fată, şi nu'şĭ putu stăpâni un ţipăt de admiraţie.

Dumnezeiasca artistă, luminată de de soare, înfăţişa în adevăr frumuseţea, graţia neîntrecută.

Jâ, care bine înţeles nu maĭ văzuse aşa frumuseţe în viaţa luĭ, rămase cu ochiĭ aţintiţĭ asupra acesteĭ apariţiunĭ fermecătoare şi cu gura căscată.

— De ce religie ţiĭ tu? îl întrebă Courville.

— Tatăl meŭ era un creştin din Harrar.

— Dar tu?

— Pe mine m'aŭ făcut mahometan.

— Fie. Jură pe Coran, că te veĭ reîntoarce ca să ne descoperĭ aceea ce noĭ temem...

— O! jur! jur! pe Alah, pe Mahomet, jur!

— Perfect! O să te scoboare în puţ; restul te priveşte...

— Nu trebue să plec acum; m'ar vedea străbătând nisipurile, şi nu aş putea să aflu nimic, chiar dacă nu s'ar gândi să mă ucidă. Deseară, cum o scăpăta soarele, mă voĭ depărta. Mâine, înainte de răsăritul soareluĭ, voĭ fi înapoĭ, în puţurĭ.

Pronunţând aceste cuvinte, Jâ păru luĭ Courville foarte sincer şi extra-ordinar de hotărât. Nu maĭ era omul de la începutul întrevedereĭ.

— Dar pe când eŭ voĭ fi acolo... zise el, ca să aflu... D-voastră de aci, ce veţĭ face?

— Şi ce vreĭ tu să facem?

— Să veghiaţĭ...

— Tu crezĭ, că sultanul va profita de noapte ca să ne atace?

— Da, poate! nimic nu e de mirare!

Negrul părea foart agitat. Din când în când arunca pe furiş câte o privire către d-ra Angerolles.

— Nu trebue să-l lăsaţĭ să se apropie de Stâncile Gniurilor...

— A! acesta este numele care să dă loculuĭ unde suntem?

— Da.

— Dar de ce să nu-l lăsăm să se apropie?

In momentul când Courville formula această întrebare se auzi un sgomot mare din coridorul pe unde se ducea la platformă. Era Tartyfume, care se văita şi se căsnea să se ridice în picioare, înjurând şi trăsnind, aşa cum ştia el.

— Miko, reluă aspru Savinien, vezi că s uită negrul ăla la tine; aide curaj, că se uită negrul ăla la tine; aide curaj,

,,Ce, vreĭ să spue în toată Abisinia

că un francez din josul Loarei se sbătea ca un vierme, din cauza unor dureri de şale?

Această ciudată întrebare păru că face impresie adâncă asupra lui Palangrotte, care îşi aruncă ochii în spre Jâ, care nici că părea că se ocupă de văicărelele lui...

Courville şi Landrin, foarte intrigaţi de noua atitudine a somalului, de lupta lăuntrică căreia acesta 'i părea a fi pradă, 'l zoreaŭ a se explica ghicind că avea un secret extraordinar.

Dar Jâ nu se decidea; cu ochii mereŭ ţintă asupra d-rei Angerolles, şi ascundea răŭ frământările ciudate. In privirea lui, sclipea o expresiune de adorare, amestecată cu groază.

Ce se petrecea oare în această conştiinţă primitivă?

Se producea un fenomen destul de banal în esenţa lui, dar foarte interesant în formă. Frumuseţea d-rei Angerolles făcuse asupra acestui sălbatic efectul atractiv pe care'l exersa asupra tuturor; numai că Jâ, în modestia lui de negru, nu se gândea nici că ea l'ar fi putut distruge, necum că ar avea cea mai mică afecţie pentru el.

Pentru el, trăsnetul, real, se traduîntr'un cult care putea deveni fanatism.

Aceea ce creştea în el, era o adoraţie speriată, cu o imperioasă nevoie de sacrificiŭ.

Toate astea la început foarte vag, dezordonat, apoi se cristaliza puţin câte puţin într'o dorinţă formală de devotament.

Din acea clipă devenea sluga, sclavul, nu numai al d-rei Angerolles, dar şi el acelora cari o puteaŭ apăra, şi cu absoluta hotărâre a nu lăsa să se vadă nici odată ceea ce se petrece în fundul sufletului lui.

Abu-Bakar, toată lumea ştia, nu se da înapoi de la nimic, pentru a-şi satisface voinţele. Şi el, Jâ, ştia foarte bine că dacă Sultanul s'ar fi găsit în faţa tinerei fete, n'ar fi avut altă voinţă de cât să pue mâna pe ea.

Atunci, nenorocire Europenilor căzuţi pe această coastă. Nimic nu ar fi oprit pe îngrozitorul potentat, chiar de ar fi fost să-şi prăpădească trei sferturi din poporul lui pentru cucerirea acestei frumuseţi nemai pomenite.

Poate că negrul, în prima ardoare a temerilor lui, judeca pe Abu-Bakar, după el.

Ori ce ar fi fost însă, el se decise a trece în partea inimicului, fără a se mai gândi la consecinţele dacă Sultanul ar fi aflat despre trădarea lui.

— Ascultaţi, zise el, luaţi seama la stăpân.

— De Abu-Bakar, vrei să vorbeşti?

— Da. Mai adineauri, m'aţi întrebat, ce făceam cu ceĭ treĭ Gobroni şi cu cei-l'alţi doui la picioarele stâncei?

— Da, ei bine?

— In ţară, se ştie, că Sultanul a căreĭ bogăţie este foarte mare, a ascuns comoara lui într'un loc misterios. Unul din Gobroni ne afirmase că averea aceasta este acolo într'un colţ de stâncă, ori într'o scorbură, ori în nisipuri, şi venisem pe timpul furtunei pentru a cerceta.

— Vreţi s'o furaţi?

— Da, da! răspunse foarte simplu, Jâ.

Furtul la Somali nu este alt ceva de cât un fel de industrie.

— Ai găsit ascunzătoarea?

— Nu. Va fi lung căci va trebui să scormoneşti pretutindeni.

Landrin, căruia Courville 'i traducea convorbirea, căscă ochii, şi se întreba care semtimente înflăcăraŭ pe negru ca să le facă lor o asemenea declaraţie neaşteptată.

Nici Courville, nici Landrin, nici Vaillant, nu pricepeaŭ pentru ce prizonierul le făcea această descoperire.

— Furându-i banii, zicea Jâ, veţi împedica pe Abu-Bakar a 'şi plăti răsboinicii, şi atunci răsboinicii lui nu vor mai merge. Sultanul, trebue să ştie că aţi naufragiat. Fără îndoială că aşteaptă noaptea ca să vă atace, saŭ ca să 'şi ia talerii lui.

Trebue să 'l impedicaţi mai cu seamă de a-şi pune acest din urmă proect în execuţie.

— Pentru ce?

— Aşi dori să devie sărac, ca cel din urmă trib al lui. Credeţi-mă, aceasta este scăparea d-voastră; fără bani, nu va putea face nimic; va fi detronat înainte de două luni de vărul lui Omar, care va pune mâna pe cea dintâi ocazie...

Courville i se părea o ghicitoare tot ce spunea negru.

— Este un dobitoc, care nu are în cap de cât hoţie; zise Landrin; în ori ce caz, să avem aerul că facem ce zice el, şi să aşteptăm evenimentele.

De seară înainte de plecare 'i vom da instrucţiile noastre.

— Zic, dar până atunci să'l ţineţi tot legat.

Pe când Courville informa pe Jâ de cele ce le spusese vor fi luat în seamă, comandantul porunci să i se lege mâinile şi picioarele.

Atunci d-ra Angerolles, îndemnată de un simţimânt de umanitate, eşi pentru întâia oare din rezerva pe care 'şi o impusese până aci, şi zise:

— Periculos? nu ştiu, răspunse comandantul, dar siguranţa noastră a d-tale cere să ne luăm precauţiuni.

— Nu mai am nimic de zis, adaogă tânăra artistă; cu toate acestea, vedeţi ce strâns 'l leagă oamenii d-voastră...

Jâ nu pricepea o iotă, dar simţea că vorbea pentru el. Când însă Landrin porunci să nu'l strângă aşa tare, nu se mai îndoi câtuşi de puţin. Il legară aşa ca să poată face abia câţi-va paşi mici.

Cu neputinţă de a descrie bucuria imensă de care fu coprins, la gândul că ea voise a'l proteja. Devotamentul fanatic de care fusese deja animat, luă proporţii de neînchipuit. Să moară pentru această femee.

Cum fu desfăcut, căzu în genuchi şi aplecându-se, 'şi lovi fruntea de stâncă în semn de sclăvie.

D-ra Angerolles, nu ar fi fost femee dacă nu ar fi înţeles.

(Va urma).

CĂTRE CITITORI

Anunţăm pe cititorii noştri că vom publica ori-ce artico!e interesante privitoare la călătorii saŭ vânători, în ţară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimese.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtiei, în scrisori francate, vor fi adresate direcţiunei «**Ziarului Călătoriilor**», *strada Brezoianu, 11, Bucureşti.*

Toţi abonaţii la

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă cu începere de azi, la următoarele mari şi de valoare premii:

1) **O sobă «Godin» No. 3**, cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «**Marcu**», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare,** cu 2 ţevi, cal. 12,din vechia şi renumita fabrică **Pieper-Bayard.**

3) **Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard,** modelul cel mai noŭ, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie,** cal. 22, **Pieper-Bayard,** semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman,** 44, calea Victorieĭ, furnizorul Curţeĭ Regale.

5) **Una oglindă mare veneţiană** de cristal;

6) **Una măsuţă de toaletă,** cu oglinzĭ de cristal;

7) **Una maşină de cusut** de mână;

8) **Două frumoase tablourĭ.**

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate dela marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer,** str. Carol, No. 62.

9) **Una pendulă de biuroŭ;**

10) **Una chisea de argint de China,** foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat,** calea Victorieĭ, 53.

11) **Un gramofon perfecţionat;**

12) **Una mandolină,** din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder,** calea Victorieĭ, 54.

13) **Una fructieră,** argintată şi aurită, cu 12 cuţite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon,** B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) **Una toaletă de bambu veritabil,** cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie şi bambu, **D. Litmann,** strada Lipscanĭ, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».

16) O » săpun «Flora».

17) O » pudră «Flora».

18) **2 ceasornice** de argint, pentru bărbat.

19) **5 abonamente** pe 6 lunĭ la ziarul umoristic «Veselia».

20) **5 abonamente** pe 3 lunĭ la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premiĭ se oferă cu începere de azĭ. prin tragere la sorţĭ, abonaţilor «Ziaruluĭ Călătoriilor».

Preţul abonamentuluĭ: Leĭ 5 pentru un an, Leĭ 2.60 pentru 6 lunĭ.